

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

TEATAJA

Nr. 18. I aastakäik

1. novembril 1926

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:

Aastas	Emk. 250.—
Poolaastas	" 150.—
Välismaale	" 500.—
Poolaastas	" 300.—

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35
Toimetaja kõnetunnid: igal esmaspäeval, kesknädalal ja reedel kella 2—3 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 lhk.	Emk. 4000.—
1/2 "	" 2200.—
1/4 "	" 1200.—
Kaanekülgedel—kokkelaapel	

SISU: Uute tehniliste tööstuste korraldamise küsimusest. Jooni Ameerika Ühisriikide ja Saksamaa ärilust. Läänemere sadamad ja nende tagamaad. Kaubandus-tööstuskoja nõukogu otsusl. Kaubandus-tööstuskoja teateid. Nõukogude Vene kaubitsemisküsimus Eestis. Eesti Inatööstus (Jarg) Maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus nr. 2. Tänavu tehtud sadamate kordaseadmistööd. Vene kaubandusl u esituse äritegevus arvustustules. Teateid Eesti majanduse alalt. Teiste riikide majanduslik elu-olu. Lühemaid teateid välismaalt. Kirjad toimetusele. Turgude ülevaade. Laevade liikumine Tallinna sadamas. Ärilettevõtete koosolekuid. Kaubahinnad. Börsi kursid

Uute tehniliste tööstuste korraldamise küsimusest.

Tööstuslikud koondid (ühendlised).

Üheks tööstuslike ettevõtete liigiks, millel väljavaateid on levimiseks meie oludes lähemas tulevikus, on koondatud tööstuste tüüpe, mis kohanevad põllumeeste tarvete rahuldamiseks. See on jahuveski, villakraasla, lauavabriku ja piimatööstuse kombinatsioon ehk koond, ühendlis. Peale selle toetab valitsus Eesti Panga kaudu mõnes maanurgas veel mehaanilist, vabrikutööstuslikku lina-puhastustki. — Harva esineb meie juures ettevõtteid, kus oleksid esitatud kõik need tööstusharud. Ent mõnest mainitud harust koostuvaid ettevõtteid leidub küllalt tihti.

Meil tuli hiljuti võtta osa mõnest tehnilisest ekspertisist; ühenduses sellega saime täielise ülevaate mõne sellise koondi (ühendlise) tekkimisest, tegevuse algusest ja praegusest seisukorrast. Eeskätt äratas tähelepanu pidev püüe heade, võib isegi öelda, esimesjärgu masinate ülesseadmiseks. Ühel puhul, näiteks, oli jõumasina seatud üles uusimat tüüpi gaasigeneraator, Saksa firmalt Otto Deutz, täiesti ajakohase gaasigeneraatorliku sisse-

seadega ja eraldi tõrvaeristajaga. Teisel puhul oli jõumasina seatud üles uusimat liiki lokomobiil, Saksa firmalt G. Lanz, aurukondenseerija ja ülessoojendajaga. Niisuguste sisseseadete väärtus on õige kõrge, — keskmiselt tarvitab niisugune ettevõtte jõumasinaid 100—200 HJ töövoimega. Sellega siis lähevad nad maksma 2—3 miljonit marka iga sisseseade. Siit selgub, et nende masinate tellimisel, nende vastuvõtmisel tellimisi täitvaid firmadelt ja masinate järelekatsumisel peaks olema tugevuses asjatundlik kogunud insener. Ühenduses selliste tööstusettevõtete käimapanekuga tekib alati erakordselt palju a) eritehnilisi ja b) korraldavtuluslike küsimusi.

Oma tegevuse kestes pole meie leidnud selliste väiketööstuste hulgas tulundusi, mis tehniliselt ja organisatsiooniliselt oleksid korraldatud hästi ja oleksid toonud selle järeldusel kindlasti kasu. Ümberpöörduvalt, oli tihti võimalus panna tähele majanduslikult raskest seisukorrast ettevõtteid ja teha kindlaks, et need raskused tekkisid ettevõtete korraldajate vähesest asjatundlikkusest tehniliselt ja korraldusküsimusis.

Eritehnilised küsimused.

Iga tööstusettevõtte algeeltingimuseks ta tekimissilmapilgul peab olema: 1) õigesti läbitõttatud kava ja 2) otstarbekohaselt teostatud masinateostu operatsioon.

Kummagi ülesande täitmine on raske isikuil, kel puudub küllaldane tehniline staash. Siin on tihti nähtavaid eksimusi ja niisuguseid vigu, mis muutuvad hiljem ettevõtete krooniliseks tõvedeks.

Esimene — kavaküsimus. Allakirjutanu tutvus hiljuti K.-N.-el niisuguse vabriku asetusega. Lualõikuse, linapuhastuse, jahujahvatise ja villakraasimise osakonnad on ehitatud kõrvuti ridastikku selleks, et saada tööjõudu transmissiooni-võlliit, mis läbibastab kõik need ruumid. Jõujaam on asetatud tööstuslike osakondade kõrvale ja nii, et jõumasina paneksid võlli liikuma selle keskpaias. Siinsamas keskpaias jaguneb see võll kahte ossa ja ühineb käigupeal ühendava ja eraldava ühendajaga (friksioon-ühendaja). Sel viisil on transmissioon jagunenud kahte 40-meetrilisse ossa.

Sellisest sisseseadest tekkis kogu vabrikus igal pool õige suur ruumikitsikus ja osutusid võimatuks igasugused laiendamised tulevikus. Peale selle suur oht tule suhtes. Õige kallihinnalised masinad, üldväärtuses 10—12 miljonit, on kuhjatud kokku ja kõik osakonnad polegi eraldatud üksteisest kapitalsetele seintega, mida arhitektide keeles nimetatakse tulimüüriks. Edasi, sel viisil saadud 80-meetrilise transmissioonivõlli pikkuse juures tuli võll asetada 22 laagriale. Ja kuna vabrikus valmistatavate võllide pikkus ei küündi üle 7—8 meetri, pidi võllile pandama üle 10 ühendaja. Õige paigaleseadmine, s. o. säärane, et võll keerleks kõige kergemini, ilma liigse hõõrumiseta viltuasetatud laagri tõttu või seepärast, et laager vajub ajajooksul oma alusel alla, — selline õige võlli paigaleseadmine on, kogemuste järele, väga raske. Millisest rahakulust tuleb kõnelda selliste pikkade transmissioonide juures, näeme sellest, et ülalmainitud transmissioon, näiteks, läks maksma ligi 800 000 marka.

Võib üsna kindlasti öelda, et vabriku kava valmistamisel jäeti kahe silma vahele tehniline võimalus asendada ringmäärivad malmlaagrid kuullaagritega. Polnud kaalutud läbi ka teine võimalus — loobuda üldtransmissioonist ja seada üles elektrimootorid igas osakonnas.

Esimisel pilgul näib, justkui oleks malmlaagritele tegelikult ülesseatud transmissioon antud tingimustes ainuvõimalik, kuna ta on odavam kummalteist võimalusest. Kuid käesoleval juhul oli asi nii, et vabriku keskosas kaks osakonda (üle 30 meetri) veel ei töötanud, kuna teised kaks

osakonda olid juba ligi 2 aastat tegevuses. Kapital, mis kulus ära transmissiooni selle 30 meetri peale, mahutati aga ettevõttesse kohe algul Amortisatsioon, s. o., teiste sõnadega, transmissiooni osade loomulik kulumine algas peale, ent kasulikku tegevust oma osakonnis see transmissiooni osa veel ei avaldanud. Oleks valmistatud õigel ajal täppis tehniline ja tulunduslik arvatus, siis oleks osutunud üsna väikeseks vahe nüüd transmissiooni peale ära kulutatud kapitali — 800.000 mrk. — ja töötavasse osakonnisse ülesseatud elektrimootorite kulu vahel. Kulude vahe transmissioonivõlli ülesseadmisel malmlaagritele või aga kuullaagritele oleks ulatunud umbes 10—12 0/0-ni, arvates kogu võlli kohta; kuid selle summa — 80—100.000 mrk. — oleks võinud mõne ajaga katta ülejääk määrdeõli kokkuhoiust (kuullaagrid tarvitavad vähem õli) ja jõumasina energia kokkuhoidlikumast kulutamisest.

Nii siis torkavad paljudes uutest ettevõtetes silma mitte küllalt kaalutult väljatõttatud kavad. On näha, et polnud mitte kõik praegusaegsed tehnilised võimalused kaalutletud enne ehituse algust. Tõepoolest, kui riik või omavalitsused asuvad mingisuguse silla ehitamisele, siis korraldavad nad eeskätt kavade võistluse. Siis valivad välja parima ja asuvad ehitamisele. Kahju, et uute ettevõtete ellukutsumisel ei peeta seda metoodi. Vabriku kava tohiks koostuda mitte ükski hoonete asetamise ja masinate paigutamise puhastehnilisist ühendlusist ehk kombinatsioonest, — kavas võib sisalduda ka kogu majanduse plaan. Kui see rajatud on tõeliselt, eksimatult võetud andmeile, siis võivad tas sisalduda kõik tegevuskäigusse puutuvad kavatsused. On läinud korda saada sellest selge pildi, siis selgub ka täiel määral, milline sisseadettüüp oleks kasulikult vabrikule.

Vaatleme ka teist — peatüki algul mainitud küsimust masinate sisseostu-operatsiooni õige teostamise läbiviimisest.

On imestada, et meil seni ei osata kasulikult osta masinaid.

Iga selline operatsioon koostub kahest toiminguist: a) pakumiste saamine valmistajalt ja b) masinate tellimise teksti täppis väljatõttus, milles peab sisalduma üksikasjaline masinate suuruse, omaduste ja võime kirjeldus ja peab üksikasjaliselt määratama ära masinaid müüva firma vastutus selle eest, et ülesseatud masinad täpselt vastavad tingimustele.

Praegu on Saksamaa inseneride ühing töötanud ja annud välja mitmesuguste masinate vastuvõtmise katsete määrustiku. Suurema osa neist määrustist on võtnud vastu ka Saksamaa masinaehituse ettevõtete kesktühing. Iga vilunud insener teab sellest ja teab ka, kuidas kasutada neid määrusi.

Ent ei tule imestada, et sellest ei tea meistrid, tehnikud ja tehnilise staabi ettevõtete juhatajad. Sellepärast torkabki masina e tellimisega seotud kirjavehetuse ja dokumentidega lähemal tutvumisel tihthealegi silmi tellijate naiivne suhtumine oma huvidesse. Ühel juhul korraldas te limisevõtja kruubimasinate ja kiviveski sisseadmist. Tellimine anti hulgi (angroo) nelja erinevat tüüpi sisseseadeks tarvise masina peale. Üksikute masinate hindu polnud määratud ära. Polnud tehtud kindlaks ei masinate suurust, ei nende valmistusviimet ega mingi-uguseid tagatisi selleks, et masinad töö avad laitmatult ja näitavad võimeid, mis müüja oma pakkumises lubanud. Siin neme viigade kuhjumist, mis ei võinud jääda kahjulikult mõjumata ostja huvidesse.

Tegelikult kujuneski see nii. Peale veskikivide ülesseadmist selgus, et eraldavad ühendajad ei tööta. Kuid samal ajal oli masinate hind juba makstud välja. Tellija ei soovinud kaotada aega ja tellis uued ühendajad teiselt ettevõtelt. Sellega asi lõppiski.

Seda liiki kaotused ja kahjud ei võinud jätta oma mõju avaldamata kahjuga tegutsemisse.

Samal ajal oleks lihtsalt eriteadlase nõudus ehk konsultatsioon erakordselt hõlbustanud asja ja toonud masinate ostuasjasse põhjaliku täpsuse. Samasugune nõudus läbirääkimisel tellijaga ja masinate vastuvõtmisel ning järelekatsumisel oleks hoidnud ära hulga üksikstulnud ebasoovitavust.

Muide, nagu näitavad kogemused, pole meil veskite sisseadmise asi asjatundlikkusest kuigi korras. Oleme korduvalt juhtinud tähelepanu järgmisele olisasjale. Meie masinaehituse ettevõtted vajavad äärmiselt tõsi, et ei võta tarvitusele — ei ühiselt ega eraldi — mingisuguseid samme seks, et teha teadvaiks ettevõtjaid-tarvitajaid oma saadusist. Ülalkirjeldatud juhul pidas ostja läbirääkimisi era-tellimisvõtja-vaheltkauplejaga, kuna oleks võinud tõeliselt asja ajada vahenditult soliidses masinaehituse-ettevõttega. Kui nii, siis poleks leidnud aset selline — kui nii öelda võiks — kirjaoskamatu tehing, nagu üldsummas veskisseseseade ja kruubimasinate ostmine j. n. e.

Ent, nagu juba öeldud, osa süüdi selles paneme meie metallitööstuste arvele. Ühenduses ühe analoogilise asjaga oli meil hiljuti võimalus kuulata järele kiviveski sisseadete hindu Tallinnas. Meie järelekuulamiste tulemused olid järgmised. Vahe täpselt ühesuguste osade hinnas kahes eri-masina-vabrikus oli 150% Sama ostu hind tehnilist kontorit pidaja vaheltkaupleja juures oli 150% võrra kallim kõrgemaist eelnäidatud hindadest. See on täitsa loomulik.

Kuid kõnelge ostjaga ja te veendute, et ta ei saa aru, miks üks tehas müüb masinaid 150% võrra

odavamini teisest. Tõepoolest peab ju selle põhjus mille-ki peituma, ent firmad ei püüagi seda ostjale selgitada. Siis satub meie ostja osavama hankija kätt, kes võtabki veski sisseseade eest kõrgeima hinna, üldsummas mitme masina eest korraga. Saavutab hankeleppe, aga ei võta enese peale mingit vastutust. Kahju kannatab muidugi ostja.

On tungivalt tarviline, et meil saadaks aru, et kõige parem on asja ajada mõne kohaliku soliidses firma või tehasega. Ja et see on kasulikum kui asjaajamine mittevastutava hankijaga ja isegi kasulikum ning hädavajalikum kui vahenditult mõne välismaa ettevõttega. Soliidne firma täidab juba üksi oma hea kuulsuse huvides täpselt kõik oma peale võetud kohustused.

Korraldav-tulunduslikud küsimused.

Kuivõrra vähe raskusi on seotud masinate õige projekteerimise ja sisseostuga, seevõrra keeruline on ettevõtte majandusliku külje organiseerimine. Sellest tingitud vigu leidsime palju rohkem; ja peab vist mõelduma pikk aeg, enne kui meie ettevõtjad omandavad oskuse, õieti korraldada ja õieti kasutada oma tulundisi.

Kõige aluseks on tõendusdokumentidest ja äri- raamatuid selgub pilt olemasoleva ning ehitistes ja masinais sisalduva varanduse kohta. Muidugi, täppis üleskirjutamine on võimatu, kui pole arveid (ent seda juhtub) või kui arve on koostatud mittemidagi-ütlevalt, ära tähendamata üksikute masinate hindu. Ühel juhul — ühes ühisettevõttes — leidsime tõendusdokumentide läbivaatamisel arvete asemel niisuguseid märkeid: nii-nii mitu puuda malmlaagreid ja ühendajaid transmissiooni jaoks, kusjuures juhataja kohe seletas, et selles 12 puuda laagreid ja ühendajaid, mis müüdnud hinnaga mk. 1000.— puud, üldsummas mk. 12.000.— eest, leidis mitmes mõõdus kui laagreid nii ühendajaidki. Ent mitmeid mõõte laagrid sealakse, mõistagi, üles transmissiooni eriosadesse, järelikult mitmesse hoonesse ja, igal puhul, mitmesuguseid masinaid käimapanevatele transmissioonidele. Samuti on ka teada, et teatavad ettevõtted müüvad neid osasid tüki-, aga mitte kaaluüksuselinnaga.

Selliste põhidokumentide põhjal on väga raske teha raamatuisse õigeid sissekandeid. Võib vaid saada teada, palju raha on kulutatud ära sisseadmisele, ent võimatu on 1) saada pilti teatavaid väärtusi loovate masinate erirühmade maksumusest, 2) näha, kuidas need rühmad amortiseeruvad, 3) milliseid kulusid nõuavad nad remondiks, milliseid kulusid ekspluatatsiooniks.

Peab selle kohta olema täiesti selgusel, et kui võimatu on selgitada välja kõike seda, siis puudub alus masinal ümbertöötatava kauba hinna

õigeks arvatluseks Tööpöolest, kuidas võib täpselt ja korralikult arvata välja, palju maksab ettevõtjal enesel ühe puuda jahvatamine, kui ei teata, milline oli sisseostuhind, kui palju lasub kivi- ja huveskil amortisatsioon, töötamisenergia, määrde, remondi ja masinate korrashoiu kulused. Kui pole täpselt teada, palju maksab puuda jahvatamine enesel, siis osutub olematuks õige arvatlus ja iga võetud jahvatushind on juhuslik. Niisuguseid juhuslike hindu võivad võtta mõne metsataguse kolga mõldrid, ent mitte ühissetevõttelised grupid, ühised j. n. e. Sama on maksev ka villakraasimis- osakonna ja iga muu ettevõtte kohta, mis töötab kindla tulundusliku ülesandega.

Pole õige arvata välja kulude üldsumma kogu ettevõtte kohta ja siis jagada see üldsumma omavõlliselt, jaotades ta ära jahvatisepuuda, villapuuda või laua ruuttolli kohta. On olemas täpne majanduslik seadus, mille järele lisakulude suurus oleb ettevõtte enese korrastuse määrast, lühidalt öeldes, sellest, mil määral on osatud korraldada ja juhtida ettevõtet. Kui tarvitajad ütlevad, et jahvatamine on ühes kohas odavam kui teises, siis tähendab see täpsete arvude keeles, et seal, kus viljajahvatamine odavam, jahvatise omaduste üheväärtuslikkuse tingimisel, on veski majanduslik külg paremini korraldatud. Enesestki mõista, kui pole tegemist majandusliku enesehävamisega, s. t. kui ei sammuta teadlikult või oma asjatundmatuse tõttu ettevõttesse mahutatud väärtuste hävitamisele.

Meie oleme pidanud ühisageli imestama, et ühendletud koondusettevõtteis, milledesse on mahutatud kapitali 10—20 milj. marka, puuduvad pea täiesti remont-parandustöökojad.

Lihtne eelkava näitab, et kogum säärased tarbeasju, nagu treipink, tsentrite vahega 1,5—2 mtr. puurmasin aukude jaoks kuni 1,5", rauaõikamise, mehaaniline saag, paar kruustange, kogum lukusepa tööriistu, sepalõõts, alasi ja sepa tööriistad, — läheb maksma mitte üle 400—500.000 marga. Selline töökoda oleks võinud täita ümbruskonna põlumeeste väikesi tellimisi ja varsti teha tasa osa sisseaseadkuludest. Ent ta oleks toonud kahtlemata kasu koondusettevõttele eneselegi. Siin pole tähtis mitte ükski kokkuhoid remontidelt, mis esinevad töötavas ettevõttes alata, — siin tuleks ilmsiks veel üks ülitähtis eelis: sageli jääb väikeste murrete pärast kogu ettevõtte seisima. Ent ettevõtet asuvad tihti kaugel linnadest ja muist asundeist ja riskeerivad sellega saada suurte ajaviidete osalisiks, pealegi palavaimal tööajal.

Siin võib tulunduslik arvatlus täpselt näidata, kuivõrra kasulik võiks olla seesugune parandustöökoda.

On seatud sisse selline töökoda, siis peab olema ta jaoks eriaruandlus, mille ülesandeks on töökoja väljaspoole tehtavate parandustööde hindade arvatlus. Oma jaoks tehtavad parandused tulevad kanda raamatuisse omahinnaga, välistööd — teatava kasu juurearvamiseega.

Vastuväitele, et selline täppis raamatupidamine nõuab palju kontoritööd, tuleb vastata, et ka kontoritöö suurus arvestatakse rahalise kuluna. Majanduslik kokkuvõtte suudab näidata, et selle kontoritöö tasub ära asjaolu, et arvatlustes ja müügihindades ei esine enam vigu ja ka see, et tulunduslikud arvatlused, millede ülesandeks on kasude või kahjude avalikustegemine, leiavad õigustuse aruandeaasta lõpuks. Vastukaaluks sellele olgu tuletatud meele, kui tihti meil rahutusega oodatakse aruandeaasta lõppu, et saada teada, kas on töötatud kasu või kahjuna.

Tegelikult juhivad ettevõtete juhatajad majapidamist täiesti kõigest rippumatult. Määravad hinnad, lasevad teha neid või teisi parandustöid, annavad välja saaduste valmistamise kiiruse jne., ja juhtude rõhuvus enamikus, ajavad asja tegevusaasta kestes, otsekui pimedas kobades, — teadmata, kas annavad nende algatused kasu või mitte.

Seda võib teada vaid siis, kui majapidamises toimetatakse alata omahinna arvestusi. Omahinna arvestamine koosneb kahest osast: I — tööpalga kuluarvutus ja II — lisakulude kõikumise arvutus. Need mõlemad arvutused peavad olema korraldatud nii, et aruandluses peegelduks vahendite kulutus iga iseseisva valmistusgrupi kohta eraldi. Nii, näiteks, laualõikuse, villakraasla, püülivalt ja kiviveski, — iga näidatud grupi kohta eraldi.

Väikeses ettevõttes võib see maksumuste arvutus olla korraldatud nii, et anda kokkuvõtteid järjekindlasti kord iga kahe nädala takka või kord kuus.

Kui on pandud maksma niisugune kord, siis on juhatajal erakordselt kerge jälgida, millised tema algatused kutsuvad esile tulemusi omahinna suurenemise või vähenemise näol.

Need perioodilised aruanded näitavad otsekui baromeetri osutid, mehaaniliselt, kuidas edeneb ettevõtte.

Selliseis statistilist iseloomu andmeis võib peelduda ümberõitamisele minevate kaupade üldhulk, ettevõtte töökoormatus, lisakulude kõikumised. Kõverjooned, diagrammid ja tabelid võivad anda perioodiliselt pildi oma- või müügibinna rippuvuse kohta ettevõtte koormatuse määrast ja ettevõtte töörohkest hooegade järele. Selgus selles annab võimaluse koostada valmistuskavad tuleviku kohta.

Jooni Ameerika Ühisriikide ja Saksamaa ärielust.

Pilk kaubamajade äritegevusse.

V a l. T e d e r.

Uue- ja Vana-Ilma ärielu suurused — hiigla-kaubamajad — on meie oludele tundmatud, kuid nende tegevuses peitub — äriilmast rääkimata — juba igapäevasele inimesele palju huvitavat ja vaatlemisväärsset.

Kõigepealt peab tähendama, et nende hiiglaste tekkimine on põhjustatud tõsistest elunõuetest ja alusetu on kahtlus nende olemasolu tarvidusest, nagu see tihtipeale tuleb ette. Nende kaubamajade tekkimine on tingitud ja põhjustatud kaubanduselu laienemisest ja elunõuete suurenemisest üheltpoolt ning suuremate läbikäikude ja selle tagajärjel suuremate teenimisvõimalustegi otsimisest teiselt poolt, millest ka nende vastav sisemine organisatsioon.

Välismaid mõõda ringi vaadates leiame suuremaid kaubamaju kui Saksamaal Leonhard Tietz A. S., Rudolf Karstadt A. S., A. Wertheim j. t., Inglismaal — Liberty kaubamaja (London), Prantsusmaal — Grands Magasins du Louvre, Bon Marché, Belle Jardinière j. t., nii Gimbel Brothers May Departement Stores, J. C. Pinney, Montgomery Ward & Co, Sears, Roebuck & Co j. t. Põhja-Ameerika Ühisriikides — hiiglakaubamajade kodumaal.

Ja tõesti, omandab ju uue aja laialdane kaubanduselu oma piltliku väljenduse neis kaubamajades, sest seal peegelduvad uema aja kaubanduselu nähtused: massiline produktsioon ja tarvitus ning massiline läbikäik — ikka mass, sest selliste suurte kaubamajade üksikuis osakonnis leiate te kõiki elutsemiseks vajalisi tarbeid ja toiduvahendeid; seepärast on nad tuntud ka universaalmagasiinide nime all.

Kuid, nagu öeldud, on nende kodumaa Põhja-Ameerika Ühisriigid, millest ka neile omane vastav lai ulatus, nii et ainult suuremad Euroopa riigid võisid neid võtta omaks.

Seepärast, võimatuses leida nende laialtlevikule tegevusele meil võrdust, pole põhjust pike-malt peatuda nende operatsioonide ja läbikäigu juures, ehk küll sisemine organisatsioon väärrib tõsist huvi ja tähelepanu.

Siinkohal tahaksin aga peatuda nende hiiglaettevõtete tegevuse rentabiliteedi juures, s. o. kuiõrra tagajärjerikkalt nad iseäranis praegusel kitsal ajal juhivad oma äritegevust. Selle kohta pakuvad meile huvitavaid andmeid Saksamaa suuremate kaubamajade Leonhard Tietz A/S. — Köln — ja Rudolf Karstadt A. S. — Hamburg

— kui avalikule aruandele kuuluvate asutuste aruanded.

Nagu igalpool teisel, nii on kaubanduslik depressioon ka nende hiiglaste peale avaldanud mõju, mille tagajärjel nad on olnud sunnitud mõtlema oma tegevuse ümberkorraldamise, ratsionaliseerimise peale, et saada üle rasketest päevadest. Kõigepealt paistab seal silma, et 1925. aasta läbikäigus on eelmise aastaga võrreldes märgata kasvu; seega on 1925. aasta üldise kaubandusliku tõusu mõju (ehk küll iseenesest väike mõju) silmnähtav. Ent sellest hoolimata ei või nad veel kaugeltki olla rahul oma läbikäigu suurusega, iseäranis aga sellele omase iseloomuga. Nimelt — mis puutub nende ärikulude ja äri tulutoovuse vahekorra, siis, nagu see selgub sealsete suuremate, eelpoolnimetatud kaubamajade L. Tietz A. S. ja R. Karstadt A. S. juures, on praegusaja ärielus üldiselt tuntud nähtus ka nende juures leidnud aset, et läbikäigu tõusu võrra suurenevad ka äritegevuse kulud, mille tagajärjel saavutatud läbikäigu tõusu edu pea hävib ja seega kasumäära suurenemine saab võimatuks.

Et aga seesugune läbikäigule omane iseloom ei ole kapitali investeerimise maksimaalsest piirist üleastumise tagajärg, mille juures järgnevalt mahutatavad summadki näitavad langevat tulutoovust, on selge, pealegi on nende äride läbikäik puudulise suurusega. Vaatluse alla võib tulla siin vaid küsimus, kuidas mahutatud kapitalid leiavad kasutoomist.

See asjaolu ongi sundinud neid hiiglaettevõteteid oma tegevuse ratsionaliseerimisele ja rentabiliteedi tõstmisele, s. o. kulude vähendamisele ja kasutoovuse suurendamisele, mida seal ei katsuta saavutada mitte niivõrra ainult administratsioonikulude vähendamisega, nagu see meil tuleb ette, kuiõrra produktseerimise ja müügi organisatsiooni korraldamisega ja ümberkorraldamisega.

Eeskätt on tekkinud sel põhjusel nende hiiglaettevõtete juure oma vabrikud, oma saaduste valmistamise osakonnad, et selle tagajärjel kõrvaldada vaheltkauplejaid ja muid vahelülisid ja müütada saadusi otsekohe ning suuremate kasudega.

Loomulikult avaldas ka üldine kaubanduslik depressioon nende vabrikute tegevuse peale oma mõju, mille tagajärjel osaline seis tõi mõõdapääsmatuid kahjusid. Seepärast oli siin võetud ette

vastavaid ümberkorraldusi produtseerimise kulude piiramise arvel, kas nüüd tegevuseta seisvate osade mahamüümisega, väljarentimisega, üleviimise teisele kasulikumale produktsooniharule või lõppeks — produktsooni protsessi täiendamise, moderniseerimisega.

Ent siiski pole veel, nagu näha, äritegevuse ümberkorraldamist saadud täieliselt viia läbi, vaid peatähelepanu on ikka juhitud eelpool käsitatud nähtusele, et läbikäigu suurenemisega suurenevad ka kulud, mille tagajärjel kasumäär vastavalt ei suurene, nagu seda Ameerika Ühisriikide kaubamajade juures näha.

Kuidas kujuneb vahekord kulude ja läbikäigusumma vahel Põhja-Ameerika Ühisriikide kaubamajade juures, selgub Harvard Bureau of Business Research (New-York) andmetest (võrdluseks ka Textilzeitung nr. 168, — 22. 7. 26.).

Siin on esitatud andmed kolmesaja kaubamaja kohta, milledest on 140 kaubamaja ühe miljoni dollarilise aastaläbikäiguga ja üle selle (1) ja 160 kaubamaja aastaläbikäiguga alla ühe milj. dollari — (2), ku-juures nende äride kulude ja aastaläbikäigu vahekord on protsentides järgmine:

	1924.	1925.
Palgad ja tasud	16,0	14,9
Üür	3,0	2,5
Reklaam	3,1	2,2
Maksud	0,5	0,65
Protsendid	1,9	2,5
Mitmes. muud.	5,4	5,0
Kokku kulud	29,9	27,75
Puhaskasu	2,3	0,5

Kõigepealt selgub siit, et läbikäigu suurenemisega suureneb vähe kuludegi osa, kuid võrratumalt rohkem aga puhaskasu osa, nii et läbikäigu suurenemisega suureneb — ja õige tunduvalt — puhaskasugi. Jättes kõrvale esitatud tabeli üksikute andmete lähema vaatluse käsituse, missugused juba ise enda eest räägivad palju ja seega asjasthuvitatuile võrdluste tegemiseks pakuvad rohkeid võimalusi, pöörame tagasi Saksamaa kaubamajade juure, et neid kõrvuti seada võrdluseks Ameerika Ühisriikide omadega. Siin raskendab võrdlust küll see asjaolu, et Saksamaa suuremate kaubamajade — aktsiaseltside Tietz ja Karstadt'i — aruannetes puuduvad vastavad andmed aastaläbikäigu kohta, küll on esitatud aga absoluutsed arvud (RM) 1924. ja 1925. aasta äritegevuse kulude ja puhaskasu kohta, nagu:

	K m. L. Tietz. A. S.		K m. R. Karstadt A. S.	
	1924.	1925.	1924.	1925.
Kulud	21.658	25.341	31.610	39.966
Prots. ja provisjon			6.099	4.163
Maksud	3.799	4.265	3.337	4.573
Mahakirjut. (amort.)	645	1.033	662	1.404
Kokku kulud	26.102	30.639	41.728	50.106
Puhaskasu	2.039	1.886	4.069	4.253

Võttes arvesse nende 1925. aasta läbikäigu suurenemist eelmise aasta suhtes peab siin kriipsutama alla halvemat seisukorda Põhja-Ameerika Ühisriikide kaubamajadega võrreldes — kui mitte rohkemgi.

Kui arvame k.-m. Karstadt A. S. 1924. aasta läbikäigu 236,0 milj. RM peale (vastava 1925. aasta detsembrikuu prospekti järele), siis saame k.-m. Karstadt A. S. kohta järgmised protsendilised vahekorrad esitatud arvude kohta:

Kulud	13,4
Protsendid ja provisjon	2,6
Maksud	1,4
Mahakirjutus (amort.)	0,3
Kokku kulud	17,7
Puhaskasu	1,7

Siit selgub aga imestuseks, et Saksamaa kaubamajade äritegevuse kulud on Ameerika Ühisriikide omadest palju vähemad: Ameerika 29,9%, Saksamaal aga ainult 17,7% läbikäigust. Seevastu on aga Saksamaal maksud ja protsentide väljaminekud suuremad kui Ameerika Ühisriikides: Saksas 4,0%, Ameerika Ühisriikides 2,4%.

Ja, nagu oli näha, saavad Ameerika Ühisriikide kaubamajad suurema puhaskasuprotsendigi kui Saksa omad, mille tõttu viimasedki on sunnitud otsima teid kasuprotsendi suurendamiseks.

Ka meie tööstuslike kui kaubanduslike ettevõtete seisukord pole parem, ennem isegi halvem, sest kaebused äritegevuse kulude liigsuse ja tulude vähesuse, s. o. äritegevuse puuduliku rentabiliteedi — või isegi ebarentabiliteedi kohta on meie äriteu igapäevaseid tõsisel nähtusi, seesugune asjaolu püsib praeguste konjunktuuride juures seni, kuni on suudetud ettevõtteid täieliselt korraldada ümber muutunud oludele vastavalt ja oma tegevust täieliselt ratsionaliseerida, miliseid samme meie äriilmas siiski pole suudetud viia läbi lõpuni, vaid siin seisab ees rohkesti veel tööd ja jõupingutusi, et saada kätte häid tagajärgi. Et selleks kulub aega, on iseeneest mõistelav, kuna see protsess isegi hiiglaste juures, kus võimalused palju laialisemad kui meil,

võtab rohkesti aega, mille kallal töötatakse vahetpidamata, kuni saavutatakse head lõputagajärjed.

Mis aga Ameerika Ühisriikide kaubamajade juures eriliselt paistab silma, on reklaam.

Nagu selgub eelpooltoodud tabelist, kulutavad Ameerika Ühisriikide kaubamajad tervelt 2,2 kuni isegi 3,1 protsenti oma aastaläbikäigust reklaami peale, s. o. pea enam kui üüri ja protsentide peale; suuremate äride juures kulutatakse isegi kuni 6 korda rohkem reklaami peale kui seda on maksud, vähemate juures ligi 3 korda rohkem!

Kui võtame arvesse et suuremate Ameerika Ühisriikide kaubamajade läbikäigud ulatuvad kümnete ja sadade miljonite dollariteni — nii näiteks 1924. aastal Gimbel Brothers 102,1 milj. doll. Montgomery Ward & Co 170,6 milj. doll., Sears, Roebuck & Co 234,4 milj. doll., — siis võime kujutada ette reklaami peale kulutatavate summade suurust juba dollareis, rääkimata meie markadest. Ja juba see asjaolu, et reklaami peale väljaminekud leiavad erilist ülestähendust, näitab sealset

reklaami laialdast tarvitust ja ta tähtsusegi hinnangut. Kuidas nüüd reklaami tähtsuse tõlgitsemine ja selle tarvitamine meie ärielus üldiselt on arenenud, on vastavate andmete puudumisel raske öelda, kuid siiski on meil reklaami tähtsus aast-aastalt suurenemas.

Näitena võiks esitada ühe suurema ettevõtte 1924. aasta aruandest nähtava kulutuse reklaamiks ja kuulutusteks, missugune kulu on ainult 0,14 protsenti aastaläbikäigust.

Muidugi räägib „ameerikaliste“ ettevõtete lai ulatus juba rohkesti iseene eest, kuid, nagu näha, hinnatakse seal reklaami, seda mõõdapääsmatult tarvilist äritegevuse kaaslast, õige kõrgelt, sest reklaami peale kulutatakse seal isegi kaugelt rohkem kui saadakse puhaskasu!

Võetagu ette meie äringkonnis võrdlus nende hiiglaste äritegevusega ja vaadatagu, kas ei ole meil neilt hiiglasilt midagi õppidagi ja endale kas või miniatüüris võtta omaks?

Tallinn, 12. okt. 1926. a.

Läänemere sadamad ja nende tagamaad.

Sadamate ja nende tagamaade vastastikune mõju ja üksteisest olenevus on seevõira keeruline ja tähtis küsimus, et iga vähemgi muudatus nendes vahekorades paratamatult toob esile kaugleulatavaid tagajärgi. On arusaadav, et maailmasõda, mis nii rängalt puudutas rahvaste ja riikide vahekoradi ning majandust, ka sadamate ja nende tagamaade õrnad vahekorrad ja sidemed hävitas ning tasakaalust sootuks välja lõi.

Sadamad Baltimere idapoolses osas ei elanud maailmasõja paevil mitte üksnes üle täielist blokeerimist, vaid nende tagamaadel tekkis peale selle ka määratu poliitiline ning majanduslik ümberkorraldamine uute riikide näol.

Tähtsamad Ida-Euroopa sadamad Baltimere idaosas olid enne sõda Leningrad (end. Peterburg), Tallinn, Riia, Königsberg ja Danzig. Enne maailmasõda hoogsalt arenema hakanud Liibavi sadam, samuti ka Pärnu, Vindavi ja Meemeli sadamad, on nüüd muutunud olukorras jäänud niioelda tahaplaanile ja nende tähtsus Aasiani ulatava Ida-Euroopa tagamaa kohta ei tule praeguse konjunktuuri juures kõne alla.

1913. a. ulatas üldine kaupade läbikäik (tulnud ja läinud) tonnides:

Leningradi sadamas	6.660.950
Riia	4.028.400
Königsbergi	1.870.092
Danzigi	1.717.793
Tallinna	791.145

1925. aastal aga käis nendest sadamatest kaupu läbi tonnides:

Danzigi sadamast	2.722.747.
Leningradi	1.620.300.
Riia	1.410.400.
Königsbergi	1.386.893.
Tallinna	527.723.

Toodud andmetest näeme, et Danzig peale maailmasõda on tõusnud neljandalt kohalt esimesele kohale, kuna muude sadamate järjekord kaupade läbikäigu rohkuse mõttes on jäänud endiseks.

Võttes aluseks 1913. aasta läbikäike, saame 1925. a. kohta järgmised protsendi arvud:

Danzig	157,9 %
Königsberg	74,2 "
Tallinn	66,6 "
Riia	35,0 "
Leningrad	24,3 "

Danzigi sadama õnnelik seisukoht on seletav seega, et talle tekkinud on, poliitilise ümberkorraldamise tagajärjel, uus avar tagamaa. Poola näol, kellele ka Danzigi sadam praegu kuulub. Otse vastupidine on aga nähtus Tallinna ja Riia sadamatega, kelle vahetu side oma tagamaadega uute tekkinud riikide piiridega kui mitte ära lõigatud, siis vähemalt raskendatud on.

Mis puutub Danzigi sadamasse, siis oli praegune Poola ka enne maailmasõda tema tagamaaks, kuid siis oli Danzigil Königsbergi sadama näol võistleja. Versailles' lepingu tagajärjel on jäänud Danzig nüüd Poola sadamaks ja tänu Poola tariifide ning tollipoliitikale, — on Danzig tõusnud

kolmanda järgu sadamast maailmasadamaks. Sellejuures on huvitav märkida, et kaupade sissevedu Danzigi sadama kaudu vähe on muutunud. 1913. a. tõusis sissevedu 654.929 tonni peale, 1925. aastal aga oli vastav arv 690.778, — seega 105,5 protsenti 1913. a. sisseveost. Tunduvalt on aga seevastu kasvanud Danzigi sadamas väljaveetavate kaupade rohkus; 1.062.864 tonni pealt 1913. a. on väljavedu tõusnud 2.021.969 tonni peale 1925. a., mis teeb välja tervelt 190,2 protsenti 1913. a. väljaveokaupade koguarvust.

Königsbergi sadama üldlääbikääk 1925. a. oli kõigest 74,2 protsenti 1913. a. läbikäägust. Kui arvesse võtta poliitilisi ümberkorraldusi tema ennesõjaaegsel tagamaal, siis tuleb seda läbikääku lugeda rahuldavaks. Enne maailmasõda oli Königsberg tähtsam väljaveosadam Vene viljasalvele — Ukrainale. Selle tagamaa ja Königsbergi vahele on nüüd kiiluna tunginud Poola. Peale selle oli Königsberg enne maailmasõda ka Valgevene ja Vilno piirkonna metsamaterjali väljaveosadamaks, kuid nüüd on see tagamaa Königsbergi sadamast Leedu ja Poola koridoriga ära lõigatud. Enne maailmasõda oli Königsbergi ning tema tagamaade vahel ainult üks — Vene-Saksa tollipiir, nüüd on neid piire koguni kolm — Vene-Poola, Poola-Leedu ja Leedu-Saksa. Ka kõige eeskujulisema töötamise juures tekitab tollipiir ikkagi teatavaid takistusi ning viivitust kaupade liikumisel. Eriti halb on aga seisukord kaupade liikumise suhtes siis, kui riikide vahel sageli konfliktid tekivad, nagu näiteks Poola ja Leedu vahel, kus see juba on muutunud krooniliseks nähtuseks. Kui Königsbergi sadamas kirjeldatud olukorrast hoolimata kaupade üldlääbikääk on püsinud $\frac{3}{4}$ ennesõjaaegsest kaupade läbikäägust, siis on see seletatav seega, et temal esijoones Ida-Preisimaas oma loomulik tagamaa olemas.

Sissevedu Königsbergi sadama kaudu oli 1925. a. pisut suurem 1913. a. sisseveost, mil see ulatas 960.193 tonni peale. 1925. a. aga tõusis sissevedu 962.549 tonni peale, mis on 100,3 protsenti ennesõjaaegsest sisseveost. Seevastu on väljavedu 909.899 tonni pealt 1913. a. langenud 424.344 tonni peale 1925. a., seega siis kõigest 46,6 protsenti 1913. a. välvaveost. Selle languse põhjuseks on peaaugaliselt olnud Vene teravilja väljaveo ärajäämine. Siinjuures tuleb märkida, et Nõukogude Vene vilja väljavedu sel määral mitte ei juhitud teistesse sadamatesse, vaid et see väljavedu ikalduste tagajärjel ja teistel põhjustel võrreldes 1913. aastaga üldse vähenes. Sellest võib järeldada, et Königsbergi sadama tegevuse kasvamine on lähedäs ühenduses Nõukogude Vene majanduse ja eriti põllumajanduse arenemisega.

Riia sadam, mis oli enne sõda suuremaid

Vene metsa väljaveo sadamaid, näitab nüüd vaevalt kolmandiku 1913. a. kaupade läbikäägust. Riia tagamaa enne sõda ulatas peaaegu Volgani välja, kuna nüüd asub tollipiir juba mõne tunni raudteesõidu kaugusel Riist. Enne sõda vajas Riia õitsev tööstus suurel hulgal kütte- ja tooraineid, nüüdsed tööstusettevõtted tarvitavad seda ainult väikese mürdosa ennesõjaaegsest sisseveost. Nii on seletatav, et sissevedu Riia sadama kaudu, mis enne sõda ulatas 2.032.200 tonni peale, nüüd 715.700 tonnini (ehk 35,2 protsenti peale 1913. a. sisseveost) alla on langenud ja väljavedu 1.996.200 tonni pealt 344.700 tonni peale, mis on 17,3 protsenti, tagasi on läinud. Kui kaupade läbikäägule veel juure arvata transiitkaubad, siis saame 1925. a. kohta Riia sadamas üldlääbikäägu 1.410.400 tonni. Kiitsas Läti tagamaa ei suuda sadamat, nagu on seda Riia, viia kaupade läbikäägu mõttes ennesõjaaegsele kõrgusele ja selle tulevik oleneb tähtsal määral Nõukogude Vene majanduselu arenemisest.

Sama, mis öeldud Riia sadama kohta, maksab osalt ka Tallinna sadama tegevuse arenemises, kuigi Tallinna sadamal on peale selle veel eriline tähtsus talvekuudel, mil liikumine Leningradi sadamas raskete jääolude tagajärjel tähtsal määral takistatud. Kui väljaveosadama ei olnud Tallinnal ka enne maailmasõda Baltimere sadamate hulgas suuremat tähtsust; 1913. a. väljaveokaupade arv, mis ulatas 185.105 tonni peale, on nüüd kasvanud 186.727 tonni peale, seega 100,9 protsenti 1913. a. väljaveost. Hoopis teistsugust pilti näeme aga võrreldes andmeid sisseveo alal enne maailmasõda ja nüüd. Sissevedu Tallinna sadama kaudu, mis 1913. a. ulatas 606.040 tonni peale, on nüüd 340.996 tonni peale tagasi läinud, mis on kõigest 56,3 protsenti 1913. a. sisseveokaupade koguarvust.

Kui Nõukogude Vene majandusolud juba ülemalloetletud sadamate peale on avaldanud nõnda tähtsat mõju, kuivõrra kaugeleulatavam ja tagajärjerikkam pidi olema see mõju Leningradi kui Vene ainuma Baltimere sadama tegevusele? Ja tõesti, me näeme, et 1925. a. kaupade läbikääk Leningradi sadamas ei katnud neljandikkugi ennesõjaaegsest kaupade üldlääbikäägust. Eriti langenud on seal sisseveokaupade arv (4 010.935 tonni pealt 834.300 tonni peale, mis on 20,8 prots. 1913. a. sisseveost). Väljavedu vastava aja jooksul on vähenenud 2.850.015 tonni pealt 786.030 tonni peale (29,6 protsenti 1913. a. väljaveost). Leningradi sadam on nähtavasti tunduvalt kaotanud ka selle tõttu, et ta enam Nõukogude Liidu pealinn ei ole.

Kokkuvõttes tuleb tähendada, et Baltimere idaosa sadamate tulevik tähtsal määral oleneb

Nõukogude-Liidu majandusliku seisukorra tugevnemisest ja viimase kaubavahetuse arenemisest Lääne-Euroopaga. Et siin ennesõjaaegsest normist veel kaugel ollakse, näitab see asjaolu, et Balti-

mere sadamate — Leninqradi, Ta'linna, Riia, Königsbergi ja Danzigi — kaupade üldlääbikääik 1925. a. ulatas kõigest 50,8 protsendi peale 1913. a. üldlääbikääigust. „Der Ost-Europa-Markt.“

Kaubandus-tööstuskoja nõukogu otsusi.

Kaubandus-tööstuskoda kutsus tagasi oma esitajad Eesti-Läti majanduskomisjonist.

Valitsusele jäetakse vabad käed mainitud komisjoni ümberkorraldamiseks.

Koja nõukogu otsus.

16. oktoobril esitas k/t-koja president h-ra J. Pubk välisministrile järgmise kirja:

Härra kaubandus-tööstusminister pööris neil päevil minu kui kaubandus-tööstuskoja esimehe poole ettepanekuga, kutsuda ära üks k/t-koja esindaja Eesti-Läti tollide ühtlustamiskomisjonist, et valitsusel võimalik oleks mainitud komisjoni vastavalt asja nõuetele täiendada ja ümber korraldada, põhjendades oma ettepanekut sellega, nagu oleks k/t-koda mainitud komisjonis esindatud kolme esindajaga: h-ra M. Luther'iga, h-ra R. Tofer'iga ja h-ra M. Hurt'iga. Viimane on vabariigi valitsuse poolt komisjoni esimeheks valitud ajal, mil ta kaubandus-tööstusministri abi oli, aga hiljem k/t-koja direktori kohale asunud.

See küsimus oli arutusel k/t-koja nõukogus 15. oktoobril s. a.

Koja nõukogu, juhitud täiesti riiklikkudest huvidest, arvas heaks, et valitsusele tema ümberkorraldustöödes mitte takistusi teha, härra kaubandus-tööstusministri soovidele vastu tulla. Kuna aga kojas kui kaupmeeste ja töösturite avalikõiguslikus esinduses on esitatud nii kaupmees, kui töösturkond ja nende huvid Eesti-Läti tolliuniooni sõlmimise suhtes lahku võivad minna siis on koyal raske üht või teist nende esindajatest tagasi kutsuda, seda enam, et koda ainult kahe esindajaga mainitud komisjonis esindatud on: kaubanduse poolt h-ra R. Tofer ja tööstuse poolt h-ra M. Luther, kuna h-ra M. Hurt valitsuse poolt sinna on nimetatud. Selleks, et valitsusele täiesti vaba võimalust pakkuda komisjoni ümberkorraldustöödes, kutsub koda oma mõlemad esindajad tagasi.

Eesti kaupmees- ja töös'urkond on äärmiselt huvitatud neist eeltöödest, mis Eesti-Läti tolliuniooni sõlmimiseks tehakse, ja on kindlas arvamises, et valitsus sellist kaugeleulatava tähtsusega küsimust ei otsusta ilma majandusliikude ringkon-

dade arvamise tähelepanuta ja nende seaduslik esitus, k/t-koda, astub oma esindajate ärakutsumisega otsustava sammu ainult selles mõttes, et vabariigi valitsusel kergem oleks tarvilikke korraldusi teha ettevõtetud küsimuse lahendamiseks, mis vastaks meie riigi- ning rahvamajanduse huvidele. Koda ise ei kavatse loobuda ka edaspidi nendest töödest osa võtmast, kui temale vastavalt vastu tullakse.

Kaubandus-tööstuskoja nõukogu koosolek 15. oktoobril 1926. a.

Vabariigi valitsuse poolt oli Kojale arvamise avaldamiseks saadetud ministeeriumide korralduseaduse kava. Nõukogu otsustas vabariigi valitsuse ees esineda sooviavaldusega, et kaubandus-tööstusministeerium järelevalve ministeeriumina alale jäetaks, aga kui riigi huvid nõuavad kaubandus-tööstusministeeriumi liitmist mõne teise ministeeriumiga, siis oleks Koja nõukogu arvates soovitav liita teedeministeerium kaubandus-tööstusministeeriumiga ja ministeeriumi juure moodustada erinõukogu kaubandusliikude ja tööstusliikude küsimuste lahendamiseks.

Edas tulj arutusele töö- ja hoolekandeministeeriumi poolt esitatud „Tööliste töötasu kõrghendamise kava“, mis saadetud Kojale tutvumiseks ja arvamise avaldamiseks. Kava on põhjalikult kaalunud IV ja V sektsioonid ja on otsusele jõudnud, et kava vastuvõetav ei ole. Nõukogu otsustas töö- ja hoolekandeministeeriumile teatada, et Koyal praegu enam võimalik pole avaldada arvamist tööliste palkade alammäära küsimuses, kuna ministeerium on vastavad normid juba kindlaks määranud ja avaldanud, ilma et oleks õigel ajal Koja arvamist küs.nud.

Lõpuks olid arutusel veel mõned vähema tähtsusega jooksvad asjad.

Kaubandus-tööstuskoja nõukogu koosolek 22. oktoobril 1926. a.

Nõukogu esimehe hra K. Päts'i juhatusel pidas K.-t-koja nõukogu 22. oktoobril oma järjekorralist koosolekut.

Koja eelarve küsimus.

Koja eelarvekomisjoni ja juhatuse poolt oli arvatud võtta 1927. aastal Koja heaks makse 5% põhiärimaksust ja 5% kapitali-, kasuprotsendi- ja puhaskasumaksust.

Koja nõukogu kinnitas selle otsuse.

Koja poolt algatatud uued seaduseelnõud.

Koja juhatus esitas nõukogule heaksarvamiseks seaduseelnõud, millede järele Kojal oleks õigus osa võtta:

riigi majandusnõukogust — 6 esitajaga, otsekoheste maksude peakomiteest — 3 esitajaga,

tarvifinõukogust — 2 esitajaga, iseäralisest ärimaksukomiteest — 3 esitajaga, kõikidest ärimaksukomisjonidest, igast 6 esitajaga.

Nõukogu kiitis eelnõud heaks ja volitas juhatust neid valitsusele esitama.

Koja osavõtt Eesti-Läti tollikomisjonist.

Nagu teada, kutsus Koda oma mõlemad esitajad, hr. R. Toferi ja M. Lutheri, neil päevil mainitud komisjonist tagasi, et valitsusele võimalust anda komisjoni koosseisu ümberkorraldamiseks. Koja direktor hr. M. Hurt, kes juba sel ajal, kui ta kaubandus-tööstusministri abi oli, nimetati Eesti-Läti tollikomisjoni esimeheks, lahkus omal soovil nüüd mainitud komisjoni esimehe kohalt. Nüüd pööris kaubandus-tööstusminister Koja poole ikkagi kaht esitajat komisjoni saata. Koja nõukogu ei leidnud võimaliku olevat sel koosolekul veel esitajaid nimetada, vaid ära oodata, kes kutsutakse komisjoni esimeheks, ja alles siis oma esitajaid ette panna.

Riiklikkude monopolide sisseadmise küsimuse kohta

avaldati arvamist, et monopolide süsteem riigile ja rahvamajandusele kahjulik, kuid lõpuliku seisukoha võtmine lükati järgmiseks koosolekuks edasi.

Kaubandus-tööstuskoja teateid.

Laevasõidusektsiooni üldkoosoleku otsusi 10. oktoobrist s. a.

Sektsiooni üldkoosolekul tuli põhjalikule arutamisele terve rida tähtsamaid laevasõidu päevaküsimusi, mille kohta koosolek võttis seisukoha, seda väljendades vastavates otsustes. Tähtsamad nendest oleksid kokkuvõetult:

Üldkoosolek juhib tähelepanu Eesti kaubalaevastiku kahanemise peale viimaste aastate jooksul.

Eestil oli laevu:

	1. jaanuar 1926		1. jaanuar 1925		1. jaanuar 1924	
	arv	br.reg.tn.	arv	br.reg.tn.	arv	br.reg.tn.
Aurulaevad .	72	29.479	75	31.980	72	29.354
Mootorlaevad .	8	252	8	232	8	232
Mootorpurj. .	34	5.706	25	3.898	29	4.695
Purjekad .	321	23.400	316	23.380	315	23.180
	435	58.837	424	59.490	424	57.461

Vastandina meie naabermaade ja Baltimere ümbruse riikide laevastikkude sisulisele ja arvulisele kasvamisele, kahaneb meie laevastik, mille kaudu meie mõju välisühendustes ja väliskaubanduse juhtimises ikka enam ja enam käest libiseb ning inimesed tööta jäävad, samuti väljaminekudki välisvaluutas suurenevad. Seisukord on küllalt tõsine, et kaubalaevastiku suurendamiseks abinõusid leidma peaks.

Riigi majandusnõukogu otsused 15. märtsist ja 1. aprillist s. a. tarvilikkude sammude astumiseks meie kaubalaevastiku arenemise saavutamiseks on ainult osalt täitmist leidnud, kuna tähtsamad ja olulisemad kas ainult osalt täidetud või koguni täitmata. Iseäranis oleks esimesejärgu tähendus Eesti Panga protsendi alandamisel vastavalt majandusnõukogu otsusele, mis aga täitmist leidnud ainult paari laevaomaniku suhtes, kuna tähtsamatel juhtumistel Eesti Pank ei ole vastu tulnud. Samuti pole ka käesoleval aastal laevasõidu laenufondi ainustki penni antud. Nende küsimuste lahendamise on aga laevasõidu arenemise võimaldamiseks esimesejärgu tähendusega. Liinide toetamisest pole seni, eriti vastavate määruste ebapraktilisuse ja ka riigikontrolli raskete nõudmiste tõttu, mingit olulisemat kasu olnud, kuna määratud krediidid on isegi kaugelt suuremal osal kasutamata jäänud, liinide arenemine aga tagurpidi minemas.

Uues tempelmaksuseaduse kavas ei ole laevasõidu suhtes soodustused läbi viidud, mida ka riigi majandusnõukogu on nõudnud.

Laevad on äri- ja lisaärimaksust esimesest jaanuarist alates vabastatud, kuid sagedasti nõutakse nimetatud makse veel puhas-laevasõidu ettevõtetelt.

Sadamate ja veeteede korraldamise alal leitakse edusamm selles, et on arvestama hakatud puudustega kohtadel ning nende puuduste kõrval-

damisele asutud. Niisama on töötatud välja kava rannasadamate korraldamise kohta, samasugune kava sisevete kohta on ka teoksil. Nende kohta võetakse lõpulik seisukoht kõikide andmete läbitöötamise järele. Siseveeteede kui ka maksude suhtes võtab koosolek vastu terve rea soovivaldusi, muu hulgas Emajõe ülemise osa kordaseadmise, Tartu sadama korraldamise ja maksude küsimuse lahendamise nõudmise kohta.

Kulgu sadama ühendustee Narva raudteega leitakse siseveeteede ärakasutamise ja arenemise mõõdapääsmatuks tarviduseks.

Mereseaduste alal avaldatakse pahameelt selle kohta, et mereseaduste komisjon kohtuministeeriumi juures enesest elumärke ei anna. Loetakse üles terve rida seadusi, mis tingimata uuendamist vajavad.

Merikohtu asutamine ühes kaubanduskohtuga loetakse väga tarvilikuks.

Genfi konverentsil vastuvõetud konventsioonide kohta meresõidu küsimustes võetakse seisukoht, tunnistades „meremeeste kojusaatmise konventsiooni“ põhimõtted meile vastuvõtmatuteks, teenistuslepingu konventsioon meie praeguste seaduste juures samuti. Konventsioone ei võiks enne ratifitseerida, kui vastavate põhimõtete maksmapanek uute seaduste läbi teostatud, mille juures selgub, kuivõrra põhimõtted meile vastu võetavad

Kiidetakse heaks Koja juures usalduseksperitide instituudi asulamine laevasõidu alal, vastu võttes sellekohased põhimäärused.

Leitakse, et on koguni ebanormaalne, et senine vahekord Koja ja Börsikomitee vahel lahendamata, ning rõhutatakse tarvidust kiiremaks lahendamiseks. Juhitakse tähelepanu dispaashi liig pikale venimisele Eestis ning palutakse sammude astumist küsimuse lahendamiseks.

Leitakse, et tuleks võtta korraldamisele sisevete laevade kinnistamise küsimus. Leitakse, et meie sadamate kaubandusliku külje korraldamisega tuleks Kojal ligemalt tegemist teha ning küsimus lahendamisele võtta tähtsamate hulgas, ühes vahekorra kindlaksmääramisega Börsikomitteega.

Sektsiooni tegevuse aruanne kiidetakse heaks, avaldades tänu juhatajale ja esitajatele kohtadel.

III sektsiooni täiskogu koosolek.

11. oktoobril s. a. pidas K/t.-koja III sektsioon oma kuuendat üldkoosolekut, millest esitajad Tallinnast, Tartust, Narvast, Pärnust, Viljandist, Valgast, Võrust ja Paldest osa võtma olid ilmunud.

Lühema ülevaatega Koja tegevuse kohta esines Koja esimees hra J. Puhk: — Koja peatlesanne on, nagu kõneleja seda iseäranis kriipsutas alla,

Koja poolt esitatud majandusringkondade huvide kaitsmine ning selle elu arendamine juriidiliste vahetõrgete reguleerimise teel. Oleme asunud oma eramajanduse arendamisele üksmeelselt kindlal käel, kokkukõlastades seda riigi majandushuvidega, mis oma väljendust uutes, ajakohasemates seadustes peab leidma. Nii siis, töötades käsikäes riigi seadusandliku funktsiooni ja omavalitsusasutustega, oleneme teatud määral ülalnimetatud asutuste töövõimega. Välisriikide K/t.-kodade tegevusega tutvunemise otstarbel komandeeriti Saksa maale Koja direktor ja Koja juriskonsult; k. a. keskmiste kasuprotsentide normid töötati välja Koja poolt ja anti teada maksuametile; K/t.-koda, kellel ainuõiguse endiste gildide varanduse peale, ei loobu selle varanduse üleandmise nõudmisest K/t.-kojale; laevanduse arendamiseks on riiklik laenufond juba asutatud, kuna elujõuliseks osutunud kesk- ja väiketööstusele odavaprotsendilist riiklikku laenu loodetakse saada; ettevõtete maksustamise küsimust mis meie majandusringkondi seni teatud ärevuses on hoidnud, loodame peagi täiel määral lahendada; panga laenuprotsendi alandamise tööde algust tuleb Kojalt otsida; lähema ühenduse loomise otstarbel ettevõtja ja selle avalikõigusliku esituse vahel on Koda püüdnud erihuvide kohaselt kutsuda elu kaupmeeste ja töösturite kohapealseid koondisi; kui Tallinnas nii Tartus on korraldatud raamatupidamise kursusi ja loenguid; väikekaupmeeste õppereisiga Soome on sidemeid loodud sealsete majandusringkondadega jne. jne.

Ettekanne võeti rahulolemisega vastu.

Sektsiooni esimees andis aru sektsiooni tegevusest: — Eelmisest sektsiooni täiskogu koosolekust senini on peetud seitse sektsiooni büroo koosolekut; sekts. esimees on võtnud osa kuuest Koja juhatajate koosolekust; sekts. liikmed on võtnud osa kahest nõukogu, kaheksast majanduspoliitilise komisjoni ja kolmest juriidilise komisjoni koosolekust, kuna teised komisjonid vähem koosolekuid on pidanud. Arutusel olnud tähtsaimad küsimused on: alustatud võitluse jätkamine kooperatiividega, mis sihitud nende monopoliitiseisukorra kaotamiseks; uue väljatöötatava ärimaksuseaduse põhimõtte ja ulatuse äramääramine; väikekaupmeeste organiseerimistöö läbiviimine jne. — Aruanne võeti teadmiseks.

Riigi uue ärimaksuseaduse väljatöötamise küsimuses, missugune töö rahaministeeriumi ülesandeks on tehtud, läksid liikmete arvamised lahku. Osa liikmeid ühines sektsiooni büroo arvamise, mille järele meil Eestis tuleks sisse seada üksainus, lihtne ja ühtlane kõigi äriühikute jaoks, nimelt maks läbimüükide (läbikäikude) pealt. Sarnane maks on juba maksmas mitmes suurriigis;

nagu Saksa-, Prantsusmaal ja Jaapanis; teised pool-
dasid progressiivset tulumaksu.

Koosolek leidis, et K/t-koja seadus ja juhatus-
kiri ei vasta tegeliku elu nõuetele ning tulevad
seepärast tarviduste kohaselt parandada ja täien-
dada; kiirema iseloomuga paranduseks tunnistati
Koja juhatusse ümbermoodustamine põhimõttel,
mille alusel kõik sektsioonid Koja juhatuses, kas
sektsiooni esimehe või büroo liikme kaudu, olek-
sid esitatud.

Õige teravate arvustuste osaliseks sai sõlmitav
Eesti-Läti tolliunioon, kuna karta on, et meie riigi
huvid tollide ühtlustamise läbi kannatavad. Eesti-
Läti tolliuniooni lepingu allakirjutamisest ei või
aga enne olla juttu, kui mõlema riigi kui ma-
jandus-, nii sootsiaalseadusedki ühtlustatud pole.
Eesti-Läti tolliuniooni sõlmimist leiti võimalik
olevat toetada ainult senikaua, kui vaba-
riigi valitsus võimaldab meie majandusringkonda-
dele tollikomisjonis tegutseda meie majanduse üld-
huvides. Ühendus tolliuniooni sõlmimise küsi-
musega kergib teravamal kujul kui kunaski enne
päevakorrale ka Lõuna-Eesti raudtee ehitamise
tarvidus, mille ehitamine peaks viidama läbi pa-
ralleelselt tollide ühtlustamise töödega; omal ajal
tunnistas meie riigi majandusnõukogu Lõuna Eesti
raudtee ehitamise esimesse järjekorda kuuluvaks.

Meil tuleks tõesti rohkem tähelepanu pöörda
meie kaubandusliikude esituste korraldamisele
välisriikides; meie konsulaarsetuste võrk vajab
täiendamist, sündigu see kas või poliitilise esi-
tuse koondamise arvel, mitte aga kokkutõmbamist.

Kaubandus-tööstuskoja V sektsiooni koos- olek 30. septembril 1926. a.

Kaubandus-tööstuskoja V sektsiooni täis-
kogu (kesk- ja väiketööstus) pidas 30. septembril
s. a. koosolekut. Päevakorras olid mitmed täht-
sad küsimused.

Koja senise tegevuse kohta andis lühikese
ülevaate Koja juhatusse esimees hra J. Puhk.
Ettekanne leidis üldist sooja poolehoidu ja seni-
ne Koja tegevus kiideti üksmeelselt heaks. Eriti
rõhutas oma ettekandes Koja esimees, et kõikide
Koja sektsioonide vahel on valitsenud täieline
üksmeel ja vastastikune arusaamine, ja võib
loota, et see tulevikuski nii edasi kestab, mis
oleks pandiks Kaubandus-tööstuskoja tegevuse
edule ja viljakusele.

Päevakorra punktidest võiks eriti nimetada
tööstusmaksu valdade heaks, kavandatavaid uuen-
dusi ja muudatusi ärimaksuseaduses, võõrandat-
ud tööstusettevõtete eraomanduseks müügi kü-
simust, kesk- ja väiketööstuse odavaprotse-
ndilise riikliku laenu küsimust ja Eesti-Läti tolliuniooni
küsimust.

Tööstusmaks valdade heaks, ku täiesti üle-
kohtune ja põhjendamatu maks, on tekitanud
palju paksu verd maal asuvate töösturite hul-
gas. Selle tööstusmaksu määramises on nii suu-
ri puudusi, et selle maksu reformeerimine on
võimatu, seepärast on Koja poolt seatud kokku
seaduse eelnõu, mille põhjal see maks kaotatak-
se. Sektsiooni täiskogu kiitis Koja sammu ses
asjas üksmeelselt heaks.

Koja juriskonsult hra M. Pung tutvustas
koosolekut väljatöötatud juriidiliste isikute mak-
sustamise seaduse eelnõuga ja kavatsetavate
uenduste ja muudatustega ärimaksuseaduses.
Selle küsimuse kohta võttis täiskogu vastu järg-
mise resolutsiooni:

Sektsiooni täiskogu, arutades läbi kavatse-
tavaid uendusi ja muudatusi ärimaksuseadu-
ses, pooldab: 1) Juriidiliste isikute maksustamise
seaduse eelnõu maksmapanemist ja avaldab soo-
vi, et maksustamise alla käikid selle seaduse
alusel ka riigi- ja omavalitsusasutuste ettevõt-
ted, mis asutatud ärilise tulusaamise otstarbel,
ja et samadel alustel maksustataks kooperatiiv-
ühisu edki. 2) Avaldab soovi, et kiire korras
töötaks välja ja pandaks maksma üldine äri-
ettevõtete maksustamise seadus. Kuni selle
seaduse maksmapanemiseni tuleb viia läbi muu-
datused praegu maksusel olevas ärimaksusea-
duses riigi majandusnõukogu poolt käesoleva
aasta veebruarikuus vastuvõetud põhilause-
alustel. 3) Soovitab võtta äriettevõtete maksus-
tamise aluseks ainult nende ettevõtete tõelise
tulu, mille kindlakstegemiseks maksumaksjal on
õigus esitada tõendusi raamatute, asjatundjate
ja tunnistuste näol. 4) Avaldab soovi, et ärimak-
sunorm praeguse 10% asemel alandataks 5%
peale.

Võõrandatud tööstusettevõtete eraomandu-
seks müügi küsimuse kohta ref. sekts. sekr.
P. Huik.

Selle küsimuse kohta võttis sektsiooni täis-
kogu vastu järgmise resolutsiooni:

Sektsiooni täiskogu avaldab soovi, et võõ-
randatud ja riigi maal asuvad tööstusettevõtted
ühes juurekuuluva maaga müüdaks eraomandu-
seks või antaks põlisele rendile samadel alustel
nagu asundustalud, andes ostueesõiguse praeg-
ustele pidajatele-rentnikele.

Kesk- ja väiketööstuse riikliku odavaprot-
sendilise laenufondi asutamise küsimuse kohta
võttis sektsiooni täiskogu vastu järgmise reso-
lutsiooni:

Kuulates ära sektsiooni büroo ettekande lae-
nufondi asutamise käigu kohta, leiab sektsiooni
täiskogu, et kaubandus-tööstusministeerium
uuesti kiire korras esitama peaks laenufondi
seaduse eelnõu riigikogule.

Eesti-Läti tolliuniooni küsimuse kohta andis seletu t Kojaja direktor hra M. Hurt.

Selle küsimuse kohta võtti sektsiooni täiskogu vastu järgmise resolutsiooni.

Sektsiooni täiskogu tunnistab oovitavalis ja tarviliseks Lätiga tolliuniooni lepingu sõlmimise, kuid enne seda peaks ühtlustatama tollitariifid kui ka kõik maksud, nagu ärimaks, tulumaks, sadamamaksud, raudtee-veomaksud, aktsiisimaksud ja teed, samuti ka krediidi-olud, diskontoprotsent jne. Enne tolliuniooni sõlmimist tuleksid samuti ühtlustada sotsiaalseadusedki. Ühe sõnaga — Eesti ja Läti kaubandus ja tööstus peaks asetatama ühesugustesse oludesse.

4. Vaadates läbi töö- ja hoolekandeministeeriumi töökaitse osakonnalt kojale saadetud tööliste tööta u kõrgendamise kava leidis sektsiooni täiskogu, et see on täiesti vastuvõetav. Jättes kõrvalle kõik põhjendused, mis kavas ettenähtud minimaal-palganormide suuruse ja nende normide sunduslikuks tegemise kohta võiks tuua ette, leidis sektsiooni täiskogu, et kaubandus-

tööstusministri seletus, nagu oleks kava seatud kokku kokkuleppe alusel töösturite esitajatega, on alusetu.

Valitsuse komisjon, kellele tehti ülesandeks töösturite esitajatega töötasu kõrgendamise kava kohta rääkida läbi, ei ole saatnud kutset Kojale kui töösturite seaduslikule esitajale, vaid läbirääkimisi on peetud üksikute tööstusettevõtete esitajatega, seepärast võiks kava tunnistada kohustavaks ainult nende tööstuste kohta, kelle esitajad läbirääkimistel kava tunnistasid vastuvõetavaks.

Seega ei ole töö- ja hoolekandeministeeriumi nõudmisel mingit alust, et kõik tööstusettevõtted (mis tööstusettevõtete nädala-puhkepäeva seaduse § 1 loetakse), alates 1. oktoobrist s. a., maksaksid kavas ettenähtud palganorme.

Näitus-messide korraldamise küsimuse kohta asub sektsiooni täiskogu seisukohale, et Tallinas iga aasta näitus-messide korraldamine on tarvilik.

Nõukogude Vene kaubitsemisküsimus Eestis.

J. Puhk.

15. oktoobril s. a. oli mul juhus esineda Eesti-Nõukogude Vene kaubanduskojas nende arvamiste avaldustega, mis juba kauemat aega on valitsenud Eesti majandusringkondi. Sellest, minu esinemisest, on ajakirjandus juba annud informatsiooni. Kuid minu esinemine Eesti ja Nõukogude Vene kaubanduskojas on toonud esile nimetatud koja ringkonnist vastuväiteid, nagu sünniksivad Nõukogude Vene kaubanduslikud operatsioonid täiesti kokkukõlas rahvusvaheliste kaubanduslike kommetega ja Eesti-le veel eriti soodsatel tingimustel, — selle selgituseks tuleb minul kui Eesti Kaubandus-tööstuskoja ja Üleriikliku Kaupmeeste Liidu esimehel avaldada järgmist.

Enne kõike tähendan, et juba puhas põhimõtteliselt on lubamatu, et ühe riigi riiklik kapital investeerub teise riigi majandusse.

On õige, et Eesti on kapitalivaene maa, kuid ekslik oleks mõelda, et iga kapital, mis aga Eestisse tuleb, meie majandust aitaks tervendada. Kapital on loov tegur, aga loov ainult sel juhul, kui tema viljad (kasud) jäävad selle riigi piiridesse, kus ta tegutseb.

Nõukogude Venemaa Eestisse tegutsema pandud ärikapital on Nõukogude Venemaa riik-

lik kapital, temast saadud kasud ei jää meie majanduse loomiseks, vaid veerevad sinna, kust kapital pärit. Nii ei või seesugusele kapitalile vaadata kui loovale kapitalile Eestis.

Majanduslik iseseisvus on meie riikliku iseseisvuse alus. Et meie suudame olla majanduslikult iseseisvad, selle juures ei kahelda enam — ei läänes, ei idas. Just nimelt idas on enamlased mures seepärast, et meie majandus avaldab püsivuse tunnuseid, sest Nõukogude Venemaa „üleliidulise kommunistliku erakonna“, „V. K. P.“ juhtnõuroidel püüavad enamlased igakülgselt selgitada Eesti Vabariigi majanduslikku ja sotsiaalset seisukorda selleks, et majanduspoliitiliste uurimuste tulemustele baseerida oma taktikat (vaata „Päevaleht“ nr. 281 — 16. okt. 1926).

Eesti kaupmeeskond ei aja aktiivset poliitikat, see on meie riigivalitsuse asi, kuid meie majanduslikud ringkonnad on siiski õigustatud valitsuse ja seltskonna tähelepanu juhtima asjaoludele, mis ei vasta meie riigi ja rahvamajanduse huvidele. On kindel, et kogu Eesti kaupmeeskond seisab

vabakaubanduse põhimõttel, kuid see peab sündima üheõigusluse alusel. Mida näeme aga praegu?

Juba Tartu rahulepingu jõusseastumisest

peale on Nõukogude Venemaa saanud suuremate soodustuste osaliseks Eesti territooriumil kui see Eesti kodanikkudele Nõukogude Venemaa suhtes oleks saanud osaks. Möödamannes tähendan rahulepingu artikkel XVI lisa III p. 3 peale, milles nähtud ette teatav metsakontsessioon, mida meie pole saanud kasutada. Selle vastu on Nõukogude Vene kõik need õigused ja soodustused, mis rahuleping ette näeb, Eestis saanud kätte. Nõukogude Venemaa kaubanduslik esitus on oma soodustustes läinud isegi nii kaugele, et ta ei pea Eesti territooriumil üksinda kaubalandusid suur müügi otstarbel, vaid müüb teatud kauba-artikleid isegi väiksel müügil! Iseloomuline kõige selle juures on veel see, et Nõukogude Venemaa oma kaubanduslike operatsioonide pealt Eestis meie riigi heaks kuni tänaseni, minu teada, ei ole maksnud mingeid ärimakse, miliseid kannavad kõik Eesti oma kaupmehed. Sellest näeme, et Nõukogude Vene kaubanduslikul esitusel Eestis äriajamiseks on koguni suuremad soodustused kui seda on Eesti oma kodanikkudel.

Aga ka

kaubanduslike kaudes kõrremites lähedav meie arvamised lahku N. V. kaubandusliku esitusega.

Kui Eesti-Vene kaubanduskoja poolt ajalehtedes avaldatud kirjutuses (vaata muu seas „Päevaleht“ nr. 288 — 23. okt. 1926.), seda peetakse loomulikuks ja rahvusvahelise kaubanduse kommetega kokkukõlaliseks, et Nõukogude Venemaa kaubanduslik esitus Eestis müüb kaupa mitte vähem kui 50 tonni korraga, siis meie arvates ei näe rahvusvaheline õigus selliseid kombeid kaubanduse alal mitte ette, et üks riik teise territooriumil võiks müüa viiekümne tonni viisi kaupu, ka ei ole meil teada, et seesugused kombed Nõukogude Venemaal oleksid maksvusel. Kuid kõikides Lääne-Euroopa riikides on meie teada kindlasti kujunenud välja komme, et kaupu müüakse kas cif või franko piirijaam. Meie idanaaber talitab teisiti: ta veab oma kaupu meie riigi sisse, avab seal laod ja osakonnad; klaarib ise tollid ja toimetab speditiooni, tormides sellega sisekaubanduslike operatsioonide! Milliselt võetakse küll vastu Nõukogude Venemaal Eesti kaupmehi, kui nad seal hakkaksid talitama vastavalt?

Kaupmeeskonna nõue on, et venelased, samuti nagu Lääne-Euroopa kaupmehed, endile võtaksid kombeks oma kaupu müüa cif Tallinn või franko Eesti piirijaam.

Teatavalt poolt on püütud näidata, nagu müüks Nõukogude Venemaa kaubanduslik esitus esimesejärge tarbeaineid Eestis odavamalt kui teised.

See ei vasta tõele. Pean tähendama, et venelased oma kaupade eest Eestis on võtnud kõrgemat hinda kui nad on saanud Lääne-Euroopa turul müües.

„Ei ole majandust ilma poliitikata ega poliitikat ilma majanduseta“.

Nõukogude Vene kaubandusliku esituse ärioperatsioonid ja Vene tellimised Eesti tehastele on juhitud plaanikindlast poliitikast.

Kui meie töösturitelt läinud aastal ja ka praegu on nõutud kavakindlast poliitikat, meie vabrikutele tellimiste andmisi on tehtud olenevaks põhimõttest — „ei ole majandust ilma poliitikata“ — ja selle juures on nõutud „tehke enne poliitikat, siis korraldame majandust“, siis on minu arvates meie majandusringkonnil sellele ainult üks vastus: Poliitika äriajamisest kõrvale! Meie ei tohi oma majandust ühelgi tingimusel teha olenevaks Nõukogude vabariigi heatahtlikkusest ja tema riiklikust saatusest.

Kaubanduslik läbikäimine üheõigusluse alusel olgu kasulik mõlemale maale.

Meie majandusringkonnad on kindlad, et ka Eesti turg kui lähem toorainete mahutuskoht Nõukogude Venemaale on tähtis.

Mis puutub eriti

Vene transiidisse üle Eesti, siis on Eesti poolt selles asjas venelastele kõigiti tulnud vastu. Nende kasutada on meie pealinna sadamas laduruumid, elevaator ja muud soodustused, mida meie üldse võime pakkuda.

Kaubanduslike vahekorrad korraldamiseks oleks minu arvates hädasti vajaline

õiglase kaubaleping, mis kõrvaldaks arusaamatusi. Kaubalepingu sõlmimist Eesti ja Nõukogude Venemaa vahel on meie majanduslike ringkondades juba kauemat aega peetud tarvilikuks, kuid minu teada on just Nõukogude Vene poolt sellega viivitatud ja seda asja lükatud edasi ning tehtud rippuvaks poliitilistest küsimustest. Eesti kaupmeeskond omalt poolt tervitaks kaubalepingu sõlmimist, kui see rajataks üheõigusluse alusele, mis võimaldaks kaubanduslikku läbikäimist kahe naabri vahel korraliku äriajamise eeskujul.

Eesti linatööstus.

(Algus vaata „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ nr. 17.)

Viljandi toorelinatööstuse o.-ü. toorelina-puhastamise vabrik, Viljandis.

Asutatud 1921. a., mil ta ka tööd algas. Sisseseade moodustavad: jõumasina 45 h.-j.

lokomobiil; töömasinatena: 1 takupuistaja, 2 murdmisemasinat, 1 takupress ja 24 virri.

Vabriku senist tegevust pildistab järgmine tabel:

	1921. a.	1922. a.	1923. a.	1924. a.	1925. a.
Tööliste arv	40	30	Andmed puuduvad	30	20
Toodang: puhastatud linu pd. . .	4 500	1.272	”	1.976	} 5.000
takku pd. ,	5.400	733	”	2.322	
Toodangu väärt. Emk.	7.780.000	1.737.466	”	4 831.700	6.500.000

Suure-Jaani linatööstuse o.-ü. toorelinapuhastamise vabrik, Lahmuse mõisas, Viljandi maakonnas.

Asutatud 1921. a. ja tööd alanud samal aastal. Vabriku sissesead koosneb järgmistest masinast: jõujaamas on 50 h.-j. lokomobiil ja 6 h.-j. veeturbiin, 2 murdmisemasinat, 17 puhastamisevirri, 1 takupuistaja; peale nende on veel jahuveski ühe paari jahvatuskividega ja saeveski. Osaiühisuse juhatusel oli vabriku algusaastal lootus vabrikut umbes nii laiendada ja täiendada, et tema umbes 100 in.m. tööd võiks anda; kuid selle kavatsuse teostamine pole tarvilise eduga teostunud, sest lahendamata on veel vabriku maa-ala ja hoonete küsimus ja tundub kapitali puudus, mille tagajärjel ka vabriku tegevus paraliseeritud ja ta ainult vähesel määral lähemate talude linu puhastanud.

Peale kirjeldatud toorelinapuhastamise vabrikute, mis nagu Abja toorelinapuhastamise vabriku rüüst välja kasvanud ja praegu tegutsevad, loodi sama vabriku eeskujul ja õhutusel 1922. a. Vigalas, Läänemaal, Vigala linatööstuse-ühisus, kes Vigalas toorelinapuhastamise vabriku sisse seadis. Selle sisseseade ja töövõime oli umbes

sarnane Võrus asuva toorelinapuhastamise vabrikuga. Kahjuks tabas aga Vigala toorelinapuhastamise vabrikut tuleõnnetus, mis vabriku täiesti hävitas, ja tänini pole vabrikut üles ehitatud.

Kirjeldatud toorelinapuhastamise vabrikud, olgugi, et nende omanikkudeks on osaiühisused, kannavad enam-vähem linakasvatajate ühisuste ilmet; sest nende o.-ü. liikmeteks on, vähemalt arvuliselt, suuremalt osalt tegelikud põllumehed; kuid peale kirjeldatud vabrikute on olemas veel rida vabrikuid, millede omanikkudeks on rohkem kitsama ringkonna rahamehed ehk koguni üksikud ärimehed, kes ise linakaubandusest aktiivselt osa võtavad. Need on: a.-s. „Eesti linatööstus“, Kooraste vallas, Karste mõisas, Võru maakonnas, asuv toorelinapuhastamise vabrik.

Asutatud 1923. a., mil ka tööd algas. Suurem osa aktsiastest olevat Talinna pangakontori „C. Scheel ja Ko“ ja E. Fahle käes. Vabrikus on üles seatud van Steenkiste süst. Inaharimismasin, kuid ettevõtte töö ja tegevuse organiseerimisega pole veel lõpule jõutud, mille tõttu tema 1925. a. alles proovitööd tegi ja ümmarguselt 125 pd. puhastatud linu ja takku turule saatis.

(Järgneb).

Maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus nr. 2.

Põllutöoministerium on töötanud välja ja esitanud vabariigi valitsusele järgmise maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse eelnõu:

§ 1. Maaseadusega võõrandatud varandustest antakse tagasi endistele omanikkudele:

1) tööstuslike ettevõtete ehitused ja sisseseaded, kui need ettevõtteid ei olnud vabastatud maksustamisest otsekoheste maksude seaduse § 453 (V. S. K. V köide — 1914. a. väljaanne) põhjal. Ühes ettevõtetega antakse tagasi ette-

võttele tarvilik maa-ala, mille suuruse määrab vabariigi valitsus põllutöoministri ettepanekul;

2) mõisarentnikkude päralt olevad ettevõtte sisseseaded sel juhtumisel, kui vastava rentniku päralt olev vastava mõisa inventar ei kuulunud võõrandamisele maaseaduse § 1 märkus 1 p. 4-da põhjal.

§ 2. Vahekord, mis põllutöoministeriumil omanikkudega tekkinud nende tööstusettevõtete suhtes, mis sugused ühes maaseaduse põhjal vöö-

TALLINNA KREDIIT PANK A.-S.

Aktiva. **Äriseis 30. septembril 1926. a.** Passiva.

Kassarved teistes pankades	21.233.884.50	Aktiakapital	120.000.000.—
Väärtpaberid	3.158.832.—	Tagavarakapitalid	25.900.000.—
Välismaa raha ja vekslid välisvaluutas	82.216.799.50	Amortisatsioonikapital	24.500.000.—
Laenud	555.729.589.—	Ametnikkude abiandmise kassa kapital	1.701.747.50
Korrespondendid		Hoiusummad	365.114.591.20
„Loro“	10.108.398.—	Korrespondendid:	
„Nostro“	22.747.664.50	„Loro“	31.448.756.—
Osakonnad	6.754.466.90	„Nostro“	10.175.886.50
Garantiid ja akkreditiivid	190.069.148.—	Osakonnad	6.725.624.90
Liikumata varandus	112.900.000.—	Aval-kreeditorid	190.069.148.—
Teraskamber	3.000.000.—	Rediskont ja laenud teistes pankades	195.693.582.—
Makstud 0/0 ja komisjon	15.770.237.—	Saadud 0,0% ja komisjon	53.108.319.78
Kulud	11.385.153.—	Muud passivad	18.734.849.02
Muud aktivad	8.098.332.50		
	<u>1 043.172.504.90</u>		<u>1 043.172.504.90</u>

JUHATUS.

Eestimaa Tööstuse ja Kaubanduse Pank.

Peapank: Tallinnas, Suur Karja tän. 7.

Osakonnad: Tartus, Viljandis, Haapsalus, Narvas, Pärnus, Petseris, Valgas.

Aktiva. **Äriseis 30. septembril 1926. a.** Passiva.

Kassa ja jooksvad arved teistes pankades	10.874.090.—	Aktiakapital	200.000.000.—
Laenud ja diskont. vekslid	429.301.369.—	Tagavarakapitalid	89.470.031.—
Väärtpaberid	42.875.046.50	Liikum. var. kustut. kapit.	26.047.413.—
Välism. rahad (pangatäh.)	2.464.218.—	Hoiusummad	207.659.621.25
Korrespondendid:		Korrespondendid:	
„Loro“	2.482.926.—	„Loro“	16.318.104.—
„Nostro“		„Nostro“	
sisemaa 12.764.664.50		sisemaa 35.374.570.—	
välism. 37.720.614.—	52.968.204.50	välism. 13.980.887.—	65.673.561.—
Osakonnad	28.924.149.50	Osakonnad	29.927.744.—
Liikumata varandus	65.136.263.—	Rediskont	6 120.719.—
Liikuv varandus	9.046.865.50	Garantiid	153 292.581.—
Garantiide deebitorid	153.292 581.—	Väljavõtmata osakasu	1.849.025.—
Protesteeritud vekslid	882.710.—	Riigimaksud	200.588.25
Ärikulud	22.122.819.25	Saadud prots. ja komisjon	45.902.055.43
Makstud prots. ja komisj.	16.285.828.50	Aktsepteerit. maksukäsud	3.734.427.—
Muud aktivad	18.898.950.80	End. aast. puhaskasuarve	4.285.008.54
	<u>853.073.095.55</u>	Muud passivad	18 9.0321.08
			<u>853.073.095.55</u>
		Väärtused depoo	748.255.823.—
		Inkasso veksl. ja dokum.	80.125.430.—

randatud maadega põllutöoministeeriumi poolt üle võetud, kuid hiljem põllutöoministeeriumi korraldusel või kohtuotsusel võõrandamisele mittekuuluvateks tunnistatud ja nende omanikkudele tagasi antud, — lahendatakse käesoleva seaduse § 1 ja riigikogu poolt 26. mail 1925. a. vastuvõetud maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse § 6-das ning järgnevas ettenähtud korras.

Seaduse eelnõu maksmapanemist põhjendab põllutöoministeerium järgmiselt omas seletuskirjas:

Maaseaduse § 1 põhjal on võõrandatud riigi omaduseks kõik Eesti vabariigi piirides olevad mõisad ja maal, mis B. E. S. § 597 tähendatud, ühes kõigi nende päraltlemiste ja kõlbulise põllumajandusliku inventariga. Selle järele kuuluvad ka võõrandamisele võõrandatud maal asuvad tööstusettevõtted kui selle maa osa, millel nad asuvad ja mille staatust jagama peavad. Võõrandatud maal asuvad tööstusettevõtted võib nende iseloomu järele jagada kahte ossa. Ühte kuuluvad tööstuslikud ettevõtted, mis täiesti iseseisvad ja kannavad puhastööstuslikku iseloomu, käivad tööstusasutuste kohta maksvate seaduse alla ning kuuluvad maksustamisele. Teise liigi moodustavad põllumajandusliku iseloomuga tööstuslikud ettevõtted, mille peale ei vaadatud kui iseseisvate tööstuslike ettevõtete peale, vaid

kui mõisa lahutamata osa peale, mis niisama mõisa päralt on kui üldse kõik mõisas asuvad põllumajanduslikuks otstarbeks ehitatud hooned. Põllumajanduslike ettevõtete hulka arvati ka viinavabrikud (Vene senati I ja kass. dep. üldkogu otsus 1896. a. nr. 46). Sellest on ka selge, et kõik need tööstuslikud ettevõtted maaseaduse mõtte kohaselt ühes maaga võõrandamisele kuuluvad.

Teisele seisukohale tuleb aga asuda nende tööstusasutuste kohta, mis tööstusseaduses ettenähtud korras olid asutatud, tööstusmaksu alla käisid ning millede kohta olid maksvad tööstusseadus ja -määrused ja mida ei saa arvata maa osadeks või päraltolemiste hulka ning misugused ettevõtted tulevad anda tagasi ühes ettevõtte päraltolemistega.

Loodetavasti võtab riigikogu nimetatud seaduse vastu, sest eelmisel istungil võeti vastu samasisuline seadus riigikogu poolt, kuid lükkati kolmandal lugemisel tagasi selle tõttu, et seaduse arutusel põimiti temasse ka armuadramaade tagasandmise küsimus. Selle eelnõu maksmapanemisel laheneb meie maal asuvate tööstusettevõtete maa-alade küsimus ja võimaldab töösturitele kindlamaid aluseid pikemaajaliste kavatsuste teostamiseks.

Ar.

Tänavu tehtud sadamate kordaseadmistööd.

Omalajal esines kaubandus-tööstuskoda vastavate ametiasutuste ees ettepanekuga meie sadamate kordaseadmise asjus. Nüüd on mereasjaduse peavalitsus teatanud, et mere- ja rannasadamate kordaseadmise asjus on tänava aastal, alates ida poolt, tehtud järgmised tööd:

Narva-Jõesuus on ummistunud merekanal süvendatud kuni 15', olemasolevad sadamasillad parandatud; kalasadamasilal on praegu käimas silla parandus- ja pikendustööd; ühes sellega seatakse korda vana kaitsemuulgi kalasadama ees. Narva riigisild remonteeritakse veel sel sügisel 50 j. sülla pikuselt põhjaliselt.

Loksal on silla ääres süvendatud kuni 16' ja peale selle tehtud mitmesugust remonti sadamasilla ja ellingu juures.

Tallinnas on peale jõoksva remondi viidud läbi järgmised suuremad tööd: Põhjamuul on 70 j. m. pikuselt ehitatud põhjalikult ümber (puust paadisilla asemele on ehitatud kivimüür, sessamas pikkuses on ehitatud ümber söekuurid; Kaupmehe-sillale on ehitatud reisijate paviljon; vana sadama sissekäik on süvendatud kuni 26';

uues sadamas on veevärgi-võrk laiendatud ja praegu on seal käimas planeerimistööd laduplatside kordaseadmise ja suurendamise otstarbeks.

Paldiski sadamas on vana muul väljaspoolt põhjalikult remonteeritud, et seda kaitsta jää vastu.

Osmussaare lõunapoolses otsas asuv laht on puhastatud kividest, nii et laevad võivad nüüd seda lahte tarvitada varjusadamaks. Samal otstarbel on Dyrhamni lahtki osalt puhastatud veealustest kividest.

Haapsalus on parandatud sadamasild ja silla otsa külge asetatud ankruboi laevade sidumiseks. Rohukülas on parandatud sild nr. 3, seatud üles sadamavalgustus, ehitatud raudteevalitsuse reisijate barakki soe ooteruum ja seatud korda veetorustik.

Virtsus on parandatud sadamasild, seatud üles valgustus, sadama basseini võetud välja veealused kivid ja madalik süvendatud.

Heltermaal on parandatud sadamasild, seatud üles silla valgustus ja tõstetud välja sadama

I-ma Rootsi
mööbli- ja auto-

polsterdamise

nahk

— pühvel —

igasuguses värvis.

==
Emil Kumenius

Tallinn, Lai t. 9, — — — tel. 12-86.

Firma

BIRK'I

värvimise ja keemilise puhas-
tuse äri.

Tallinn,

Maakri t. 23.

==
Värvib ja puhastab
kõiksugu riideid
tuntud headuses.

Töö korralik ja hinnad mõõ-
dukad.

Kuldauraha

Tartus 1913.

Esimene auhind

arstiteaduslikul näitusel Tartus 1921

Kuldauraha

Tallinnas 1922.

G. SAKS

Tartus, Riia tän. 39.

Kõnetraat 612.

**Vanem ja täielikum
ortopeediline ja arsti-
riistade tööstus Eestis.**

(Asutatud 1907. a.)

Aastate jooksul omandatud teadmiste ja kogemuste põhjal, tehniliselt järjest täiendatult, valmistame passivaid ja vastupidavaid proteeesisid, nagu: kunstjalgu, -käsi, tugiaparaate vigastele jalgadele, korsette selgrookõverduste ravitsemiseks, kehasidemeid, kubemerihamu jne.

Märkus: Tallinnas võtab tellimisi vastu ja annab seletusi dr. **Jullus Prisko** tema ortopeedia-instituudis Suur Kompassi tänav nr. 28.

ees vee all asuv suur ankur. Samuti on Kärda sadama ees kõrvaldatud veealused kivid ja pigutatud ümber sissesõidumärgid.

Sõru sadamasilla jaoks nõuti küll lisakreidiiti, kuid see lukati tagasi, nii et seal oli võimalik teostada ainult kõige tarvilisemaid parandusi.

Kuivastus on võetud välja veealused kivid, seatud üles silla valgustus ja tehtud kaltsivõred.

Roomasaarel on peale väiksema silla remondi ehitatud üles reisijate ooteruum ja seatud üles valgustus.

Mõntus on seatud korda silla kivitamm.

Triigis on praegu käimas silla pikendustööd, missugused talvel lõpetatakse, et tuleva aasta

navigatsioonil algul võiks tarvitada pikendatud silda.

Taalikul on seatud üles silla valgustus.

Pärnu sadamas on sadama sissekäik ja jõgi süvendatud kuni 18' ja ülalpool kuni 17', kuni Waldhofi vabrikuni ja Livonia'ni ja erasildade ees. Muulide vahel olemas olevad põhjalastud purjekad ja praamid on kisuüvendaja abil tõstetud välja; praegu käivad seal vanade kastide väljavõtmistööd. Rannasõidukai talvesadama suus on pikendatud.

Peale selle on pandud toime eeluurimised: Kihelkonnas, Orisaares, Orjakus ja Hiiu-Suursadamas.

Vene kaubandusliku esituse äritegevus arvustustules.

„Päevaleht“ nr. 282, 17. oktoobrist s. a., toob pealkirja all „Kommunistlik äritegevmine“ Eesti-Vene kaubanduskoja koosoleku kirjelduse, kus kõne all olid Vene kaubandusliku esituse äritegevuse võtted Eestis. Küsimuse tähtsuse pärast toome „Päevalehe“ kirjutuse siinkohal täieliselt:

„Reedel, 15. okt. s. a., oli Eesti-Vene kaubanduskojas järjekorraline koosolek, mis oli peamiselt määratud Nõukogude Vene kohaliku kaubandusliku esituse tegevuse arvamistamiseks Eestis. Koosoleku avas koja esimees K. Pätts. Koosolekust võtsid osa abiesimees R. Renning, V. Kovalevski (Vene kaubandusliku esituse poolt), kaupmeeste liidu ja k.-t.-koja esimees J. Puhk, Eesti Panga president A. Uibopuu ja A. Gutmann kaubandus-tööstusministriumist.

Koja abiesimees hra Renning kannab ette, et viimasel ajal on Eesti ajakirjandus mitmel puhul Vene kaubandusliku esituse kohta Eestis halvaks panevalt võtnud sõna, leides, et viimane, olles vaba riigimaksudest, Eesti pinnal kaupleb, selleks avab oma osakondi ja ladusid jne. Paneb ette otsida teid selleks, et küsimus leiaks lahendust.

SSSR kaubandusliku esituse poolt annab Vene kauplemise kohta Eestis ülevaate V. Kovalevski, püüdes näidata, kui tähtis see Eestile on, kui SSSR teda kaupadega varustab jne. SSSR-i kaubanduslike kavatsuste kohta lähemas tulevikus tähendab hra Kovalevski, et venelaste kavatsus on Eestis avada veel kaks kaubaladu — üks Petseris ja teine Irboskas, mis peamiselt on mõeldud soolaga kauplemiseks. Samuti kavatseb

Vene kaubanduslik esitus Eestit suhkruga varustama hakata, milliseks otstarbeks ongi juhta 18.000 puuda suhkrut Eestis müügile lastud. Mis puutub aga naftasaadustega kauplemisse, eriti aga etteheidetesse, et venelased on hakanud bensiini isegi liitri viisi müüma, siis ei saa neile siin keegi teha etteheiteid, sest bensiiniga kauplemise pealt maksab SSSR Eestile riigimakse ja toimib bensiini, petrooleumi ja nafta müüki Eestis kui eraaktsiaselts.

Vastuvaidlemiseks sõna saades tähendab J. Puhk, et Eesti kaupmehed seda milgi tingimusel õigeks pidada ei saa, kui venelased endale Eestis avavad osakondi ja ladusid kauplemiseks, ilma et eeslastel Venes oleks samasuguseid õigusi. Samuti on kaupmeeste seisukohalt täitsa lubamatu, et Vene riiklik naftasündikaat endale Eestis on avanud müügikohad, kust väkssel viisil, isegi liitri- ja naelakaupa, müüakse bensiini. Mis aga puutub sellesse, et venelased nõus on naftasündikaadi Eestis toimitud operatsioonide pealt Eesti riigile maksuma puhaskasumakse, siis peab kaupmeeskond seda lubadust naiivseks, sest naftasündikaat on Vene riiklik ettevõtte ja kirjutab ise endale arveid... Ka ei ole õige see väide, nagu oleks Eesti kaupmeeskond Vene kaupu odavamalt saanud osta kui Lääne omi. Nii näiteks maksab — ja on alati maksnud — Vene rukis Narvas samapalju kui Tallinnas, olgugi, et Narva Vene piirile lähemal kui Tallinn. Hinnavahe, mis lühema raudteeveo läbi tekkinud, ei lähe aga mitte Eesti kaupmehe ega tarvitaja, vaid Vene kaubandusliku esituse kasuks. Üldiselt peab tähendama, et venelased oma kaupade eest Eestis on võtnud

kõrgemat hinda kui nad Lääne-Euroopa turul on saanud. Selle är.hoidmiseks ja õiglase kaubandusliku vahekorra jaluleseadmiseks Vene kaubandusliku esituse ja Eesti kaupmeeskonna vahel nõuavad Eesti kaupmehed, et venelased samuti kui Lääne-Euroopa kaupmehed endale kombineks võtaksid oma kaupu müüa Eestisse cif Tallinn ehk franko Eesti piirijam, loobudes püüetest oma kapitale Eestis investeerida ja Eesti turgu Vene kaubandusliku esituse kaudu vallutada.

Nõukogude Vene saatkonna juriskonsult Schneidemann'i tõenduse peale, et Eesti varustamine Vene poolt sündivat väikekaupmeeste ja tarvitajate huvides, vastab J. Puhk, et Eesti kaupmeeskond ja tarvitajad seisavad kaugel arvamist, nagu toimiks Vene kaubanduslik esitus Eesti väikekaupmeeste ja tarvitajate huvides, sest loomulikult on ju esituse otsekohene ütesanne Vene riigi huvide kaitsmine, mitte aga Eesti huvid. Eesti kaupmeeskond aga nõuab, et kaubanduslikud suhted Vene kaubandusliku esitusega kiire korras peavad leidma lahendust.

Teateid Eesti majanduse alalt.

Tomli tagasimaksu määruste täiendamine eksporttikkude kohta.

Kaubandus-tööstusministeerium on pöörnud rahaministeeriumi poole ettepanekuga täiendada määrust toorainete ja materjalide tollita sisseveo kohta ekspordeeritavate kodumaa saaduste valmistamiseks, mis kuulutatud välja Riigi Teatajas nr. 173/174 — 1925. a. ja käsitab tulitikkude väljaveo puhul toorainete ja materjalide eest tolli tagasimaksu nii, et ka võimalik oleks säärase tikkude eksport, milliseid ühes toosis on kuni 40 tikku. Praegused määrused nõuavad, et toosis ei tohi olla alla 45 tiku; kuid, et jämedamad tikud tarvitavad rohkem keemilisi aineid, siis oleks otstarbekohane toose (karpe), à 40 ja 45 tikku, tagasimaksutava tolli alal ühtlustada ja seega ka esimeste ekspordi võimaldada.

Kaubandus-tööstusministeeriumi toetusraha auhindadeks Eesti tööstuse parematele toodetele arstitead. näitusel.

Tartu Eesti Arstide Seltsile tema poolt Tartus 25. novembrist — 5. detsembrini s. a. korraldatava arstiteadusliku näituse väljapanekute auhinnastamiseks on kaubandus-tööstusministeerium määranud 15.000 marka toetusraha. Toetusraha tuleb auhindadena anda välja Eesti tööstuse paremate toodete eest ja auhinnad peavad kandma märkust, et nad on kaubandus-tööstusministeeriumi poolt.

Kodumaa manufaktuurkauba firmamärkidega varustamise küsimusest.

Kaubandus-tööstusministeerium on pöörnud kodumaa suuremate manufaktuurkaupade valmistajate töösturite poole järelepäramisega, kas nende seisukohalt on teostatav ja vastuvõetav rahaministeeriumi tollidirektori ettepanek, varustada kõiki kodumaal valmistatavaid manufak-

tuurkaupu firmamärkidega. Hra tollidirektor oma ettepanekus toob ette, et ilma firmamärkideta manufaktuurkaup raskendab salikaubitsemise vastu võitlemist, sest kui leitakse välismaa manufaktuurkaupu tollimärkideta, siis nimetatakse neid harilikult kodumaal valmistatuiks. Kauba päritolu kindlakstegemine on väga raske, seepärast ekspertide juures tekitab raskusi kauba päritolu kindlaksmääramine. Omalt poolt soovitab ettepaneku autor kodumaa manufaktuurkaupu varustada vastavate plommidega, nagu seda teeb a.-s. „Rauaniit“, või jälle värviliste märkidega kauba otstel. Ar.

Kartuliühisuste liidu 1925/26. a. tegevus.

1925./26. hooaeg osutus kartuliühisustele ärihelt üheks raskemaks nende viieaastase tegevuse kestes. Eelmise aasta suvi polnud kartuli kasvatusesks soodus, ja kuigi kartul kvantitatiivselt mõnel pool näitas rahuldavat saaki, jättis ta kvalitatiivselt palju soovida. Tema tärglike sisaldus jäi kasvuaegse ilmastiku mõjul igal pool alla keskmist. Ja just see tärglikevaene kartul ajas kalliks piiritusevalmistuse oma-hinna.

Mis puutub kartuli hinnasse, siis oli see hooaja kestes väga muutlik: sügisel, peale kartulivõtmist, madalapoole — 280—350 m. tünder, kergib aga keskhooajaks, uusaasta ümber, 350—400 m. ja kuna kõva külm kartuleid mitmel pool kuhjades rikub ja ühtlasi kevadepoole talve kartuli väljaveo võimatus saab tõsisajaks — langevad hinnad Virumaal kuni 200—300 m. tündrilt. Lõuna-Eestis püsivad aga kõrged kartulihinnad — 400—500 m. tünder (200—250 m. vakk), — kogu hooaja läbi. Muidugi ei jätnud see järsk hindade kõikumine oma mõju avaldamata piiritusetööstusele. Kõrgete kartulihindade juures, tagasihoidlikult riigi normi 125.000⁰ välja töötades, ergutatakse üles töösturid hooaja lõpul madalama

hinnalise kartuli pakkumisest — maksku mis maksab — võimalikult palju ülenormi piiritust ajada, kuigi Liidu poolt selle välisturule saatmiseks ei anta mingit lootust. Ja selle tagajärjel ilmub peale riigi normi äraandmist 52-es Liidu vabrikus veel ümmarguselt 3.700.000⁰ ülenormi piiritust, millist Liidul läks korda võistluse surve tõttu ainult alla omahinda, s. o. G. m. 50 p. kraad, rigile ära müüa. Kas ülenormi piirituse valmistajad selle hinna juures kahju või kasu saavad, oleneb sellest, kui odavasti ük-ki vabrik seda piiritust oskab produtseerida — kuid niipalju näib olevat kindel, et peale mõningate Virumaa vabrikute suurem osa peab selle hinna juures arvestama otse kahjudega töötamisega.

Et piiritusetööstuses peale eelviimase hooaja loidu tegevust võis märgata suuremat hoogu, näitavad väljatöötatud ülenormid. Nimelt valmis-

tasid faktiliselt töötavast Laitu kuuluvast 84 vabrikust:

üle 300.000 ⁰	7 vabrikut
„ 200.000 ⁰	20 „
„ 125.000 ⁰ —200.000 ⁰	25 „
ümmarguselt normi	13 „
ja alla normi (30.000—100.000 ⁰)	19 „

19 vabrikust allanormi valmistatud piirituse hulk oli 685.431⁰, mis sugune kaeti ülenormi aetud piiritusest, mille juures allanormi töötajatele vastastikuks kokkuleppe järele maksti vahetasu.

Riiginormi piiritust on antud ära Liidu vabrikust: jaanuarist kuni juunini 12.247.082⁰ mk. 94.914.886 väärluses; juure lisades ülenormi 3.700.000⁰, tõuseb Liidu vabrikute üldproduktioon 15.947.082⁰ peale, mis keskmiselt iga üksiku vabriku kohta teeb välja ligi 190.000⁰.

Teiste riikide majanduslik elu-olu.

Soome :

Neil päevil on Soome ja Norra vahel jõutud kokkuleppele, et Soomel lubatakse vedada liha Norramaaale. See kokkulepe on mitmeaastase töö tagajärg. Huvitav on kokkuleppes panna tähele, et liha ei saa Norramaaale vedada Vene piiriäärsetest maakondadest, nimelt osalt Oulu kubermangust, Kuopio, Mikkel, Viipuri ja Uusimaa kubermangudest. Et Uudenmaa kubermangki on arvatud piiriäärsete kubermangude hulka, tuleb arvatavasti sellest, et Tallinnast tuuakse Helsingi liha, mis, nagu mäletame, norralaste arvamise järele võib Norrale saada hädaohulikuks.

Daani ja Soome vahel on tehtud kokkulepe passiviisumite kaotamiseks vastastikusel alusel. Millal leping astub jõusse, on teadmata, sest see eeldab teatud muudatusi Soome passi- ja sissesõidu-seadustes. Samuti on kõne all viisumite kaotamine Soome ja Rootsi vahel. Ajakirjandus kirjutab üldse viisumite kaotamise poolt.

Eesti kartulite hinnad Helsingis on praegu odavad, 50—60 S. penni kg. Öunte hinnad on varieerinud sortide järele 7—10 Smk. kilolt.

Eesti põlevkivinaftat oleks vist võimalik pakkuda Soome uue jäälohkuja „Jääkarhu“ kütteinaks. Olgu siin tähendatud, et viimasel talvel tarvitas „Jääkarhu“ naftat 7. märtsist kuni 26. aprillini 2.426 tonni, mille väärtus oli 1.766.937.— Smk.

Saksamaa kaudu on Soome toodud rohkesti n. n. värvitud kohvi. Nüüd kavatakse tuleva aasta tollitariifiis panna värvitud kohvile

50% kõrgem sisseveotoll kui värvimata, puhtale kohvile. See on teinud sakslased närviliseks. Nad on saatnud oma esitajad Soome valitsusele märkusi tegema. Saadikuks oli dr. Otto Robenning Hamburgi kaubanduskojast. Samuti on Saksa siinne saadik juhtinud Soome valitsuse tähelepanu sellele, et värvitud kohvi tollikõrgendus mõjub rabavalt Hamburgi kaupmeestele. Soome valitsus pole veel avalikult reageerinud nende märkuste suhtes.

Toitlusmess Helsingis 1.—6. oktoobrini õnnestus. Vaatajaid käis 30.000 ümber. Rohkesti on näitusel müüdnud kaupa ja antud tellimisi. Kas Eestis ei oleks võimalik korraldada toitlusnäitust? Neil on see hea külg, et ostjad ja vaatajad niisugusel spetsiaalnäitusel kergesti leiavad, mis neil vaja. Suurtel üldistel messidel kaovad mitmed asjad, nad jäävad tähelepanemata. Kogemus on Soomes näidanud, et spetsiaalnäitusi on kasulik korraldada igal aastal, kuna üldisi, ülemaalisi näitusi, tuleks korraldada iga viie aasta tagant.

Helsingi lehtedes on prof. A. K. Cajanderi intervjuu, kus ta kõneleb oma reisi-muljetest Eestis ja Poolas. Prof. C. seab Eesti metsad praegu eeskujuks Soomele, sest üldse olevat need praegu paremad kui Soome omad. Igalpool olevat ta pannud tähele, et Eestis metsaajanduse alal tehakse sihikindlat tööd ja et kõik eeldused metsade heaks käekäiguks olemas. Eriti olevat Eesti Soomele eeskujuks metsakultuuri alal, sest Eesti ohverdab nende korraldamiseks absoluutselt rohkem kui Soome, sellest hoolimata, et Soome metsad suuremad.

Reederid:

Ernst Russ, Hamburg, ja **H. M. Gehrckens, Hamburg,**
Adolfsbrücke 9. beim Neuen Krahn, 2.

Esitaja:

A. J. Trankmann & Ko., Tallinn.

Laevamaakleri- ja ekspeditsiooniäri.

Pikk t. nr. 43.

Kõnetraadid:

T. a.: „TRANCO“.

Kontor 3-59. || Sadamas 16-90.
Kabinett 16-89. || Tollis 20-42.

Korralik
laevavõhendus

Hamburgist Tallinna ja tagasi

1—2 korda
nädalas

esimeseklassi, eriliste talvesõiduks ehitatud, tugevate
kaubaaurikutega. — Kaubavedu Hamburgi kaudu ka

kõikidesse

teistesse maailma sadamaisse otsekoheste konossementidega.
Mõõdukad prahihinnad, kiire kohaletoomine.

Tartu Telefoni Vabrik A.-s.

Puiestee t. 9—11. Telefon 2-34.

Soovitame raadio alal:

uemat süsteemi 2-, 4-, 5- ja 7-lambilisi **Neutrodyne raadio-aparaate** laine piirkonnale 200—2100 meetrini, on raadio seaduse nõuetele vastavalt välja töötatud ja on praegusaja tehnika alal kõige täielikumad ja tundlikumad, suurima hääletugevuse, saavutamatu kõlakülluse ja meloodil. puhta tooniga.

Kõrge-, madalsagedus- ja takistuskõvendajad 1—2-lambilised.

Valjuträäkljad häälekõla reguleerimise võimalusega mitmes suuruses.

Pea-telefonid iseäranis tundlikud, kerged ja moodsad.

Raadiolambid „Thorium“ suure emissiooniga.

Pretsisiooniosad isehitajatele suures valikus võistlemata hindadega.

Aparaatide võime ja osade headuse eest täielik vastutus.

Kergendatud ostutingimused.

Märkus: Vabrik annab ostjale riikliku katsekoja poolt väljaantud registreerimistunnistuse aparaadiga maksuta kaasa.

Rootsi:

Majandus. Augustikuu väliskaubanduse bilanss osutus paremaks kui vastaval kuul 1925, millest siinsed majandusteadlased järeldavad teatavat paranemist Rootsi majandusel. Väljavedu augustis oli Rkr. 123,2 milj., sissevedu — 113 milj. kr., nii et bilanss oli aktiivne 10,2 milj. kr. võrra. 1925. a. arvudega võrreldes on väljaveo ülekaal üle 1 milj. kr. võrra suurem. 1924. ja 1925. a. arvudega võrreldes on kui sisse- nii väljavedu suurenenud. Aasta algusest kuni augustikuu lõpuni on sissevedu olnud siiski väljaveost 78,8 milj. kr. võrd suurem. Sisseveoartiklite hulgas näitavad vähenemist eriti põllutoodet (vili), millest võib järeldada põllumajanduse paranenud seisukorda. Sama tõendab ka mõnede põllutoodete (või, liha) suurenenud väljavedu. Tööstustoodetest on tõusnud eriti paberi ja masinate väljavedu. Sellevastu näitab puukauba väljavedu vähenemistendentsi.

Teatavaks majanduslikuks suursündmuseks oli Stokholmi vabasadam ametlik üleandmine Stokholmi linnale (27. sept.). Stokholmi vabasadam, mille ülesanne on võistelda teiste samasugustega Balti meres, eriti kaupade transporteerimises idapoolsetesse riikidesse (Vene, Balti riigid, Soome), asutati kolme aasta eest, kuid sai lõplikult valmis vast nüüd. Stokholmi linn on sadama ehitamiseks annud üle 30 milj. krooni. Sadam on varustatud kõigi moodsate tehniliste abinõudega (viljalevaator 5000 tonni jaoks, pneumaatiliste tühendusaparatuuridega, hulk ponton- ja harilikke kraanasid, suured laduruumid jne.). Vabasadama silla pikkus ulatub 1210 meetrini. Stokholmi vabasadam on kõige suurem Rootsis ja näib olevat oma sisseseedetel kõige moodsamaid ning võistlusvõimelisemaid Euroopas. Vabasadama üleandmine sündis kuninga juuresolekul.

Välislaenudest, mis Rootsis septembrikuul realiseeriti, on huvitav märkida ära Soome linnade hüpoteegipanga (Fastighetsbanken) 2 milj. (21 milj. Smk.) suurust laenu, millise nim. pank sai 3 aasta peale Rootsi pangagarantii vastu, nagu kuulda üsna soodsatel tingimustel.

Norra:

Majandus. Norra põllumajanduse peavalitsuse poolt avaldatud andmed lasevad oletada, et ka Norras põllumajandus paraneb, mille tagajärjel põllutoodete sissevedu on vähenemisel ning mõnesuguste toodete väljavedu suurenemisel. Nii on lihasissevedu tänavu 8 kuu jooksul olnud 1400 tonni vähem kui mullu samal ajal, sealhhisissevedugi vähem umbes 1400 tonni, kuna nn. „hermeetilise piima“ (kondenseeritud piima)

väljavedu on mullusega võrreldes kasvanud umbes 2000 tonni võrra.

Norra pank alandas 12. sept. diskontoprotsendi 5,5 pealt 5% peale, millega on uuesti jõutud tagasi sinna, kus oldi aasta algul. Diskontoprotsendi alandamist on võimaldanud võrdlemisi soodus väliskaubanduse bilanss ning madal tsirkulatsioon. Diskontoprotsendi alandamine ei jäta muidugi oma soodustavat mõju avaldamata Norra majanduslikule elule.

Kogu kuu kestis suur paberitöölise streik, mida ei saadud lõpetada, kuigi valitsus oma poolt energiliselt tegutses kokkuleppe saavutamiseks. Seda kokkulepet oodatakse aga lähemal ajal.

Läti:

Läti majanduslikke sidemeid Inglismaaga. Läti kindralkonsul Londonis Birinsh andis ajalehtede esitajatele laialdase ülevaate Läti-Inglise majanduslikust vahekorra, seletades järgmist: „Suur-Britannia sümpatiseerib Balti riikidele mitte ainult majanduslikult-poliitiliselt, vaid ta on ka Läti väljaveokauba peaturg. Käesoleva aasta esimesel poolel oleme vedanud välja Inglismaale rohkem kui ühe kolmandiku kõigest meie eksportkaubast. Meie väljaveo üldväärtusest Ls. 95.996.042 olem. Inglismaale vedanud välja kaupu 38.040.981 lati eest, Belgiasse — Ls. 16.803.031 ja Saksamaale — Ls. 15.803.395. Nii siis Lätist on Suur-Britanniasse veetud välja rohkem kui Belgiasse ja Saksamaale kokku. Meie ekspordis kuulub Saksamaale kolmas koht, aga impordis esimene, seevastu Inglismaa püsib meie impordis teisel kohal. Eelhoodud andmed näitavad selgesti, kui suur tähtsus on Suur-Britannial meie eksportkaubanduses ja ühtlasi ka meie majanduselu arenemises. Kõige rohkem on Inglismaale veetud põllumajandussaadusi: võid, rasva ja teisi, ka lina, puumaterjali jne. Kaubandusministeeriumi andmete järele: käesoleva aasta 8 kuu jooksul on Lätist veetud sisse Inglismaale 14.644 tonni lina, läinud aasta sama aja jooksul 8.365 tonni ja 1924. aastal 7053 tonni. Inglismaale väljaveetud lina väärtus ulatab miljon naelsterlingini. Juba kolmas aasta on Läti linaeksport Inglismaale suurenenud rohkem kui kahekordselt.

Puumaterjali import Lätist, ühenduses söekaevurite streigiga ja tööstuse kriisiga, on tugevasti vähenenud. Käesoleva aasta 8 kuu jooksul on Lätist impordeeritud Inglismaale pehmet saetud puumaterjali 837.471 naelsterlingi eest, läinud aasta samal ajal 1.306.281 naelsterlingi eest. Ka selles harus ulatab meie eksport Inglismaale miljoni naelsterlingini.

Põllumajandussaaduste kohta puuduvad täielised statistilised andmed, on teada ainult, et peaaegu kogu rasvatagavara veetakse välja Inglismaale.

Läti kindralkonsulaat Londonis on aidanud kaasa Läti eksportkaubanduse edenemiseks Inglismaaga, andes välja nädala ülevaateid jne. Et kergendada kauba- ja muu krediidid saamist, on kindralkonsulaat alati püüdnud hoida alali Lätille heatahtlikku konfidentsi Inglise majanduslikkudes ringkondades.

Küsimisele, missuguse mõju jätsid muudatused mõne asutuse juhatuses, vastas kindralkonsul, et üksikud juhtumised ei jõua muidugi inglaste sõprust põrutada. Ka Inglise ajakirjandus on Läti ja teiste Balti riikide vastu heasoovilik.

Protestitud vekslite arv väheneb. Läti panga kogutud andmete järele väheneb protestitud vekslite summa. Augustis protestitud vekslite üldsumma on vähenenud 700.000 lati võrra.

Liha eksport. Liha ekspordi kontrolli andmete järele on septembrikuus veetud välja: pekonit 277.865,2 kg., kuivatatud sinki 34,7 kg., sulatatud searasva 2.866 kg., kokku 280.765,9 kg. Läänud aasta samal ajal veeti välja 170.244,9 kg., nende hulgas pekonit kõigest 85.000,9 kg.

Leedu:

Viljasaak Leedus 1926. a. Talvrukki üldsaak on keskmine — 15,6 tsentnerit hekt. pealt, mis eelmisest aastast teeb välja 68,4%. Suvirukki üldsaak on — 15 tsentnerit hektaarilt. Üldine rukkisaak on 47,4% vähem eelmisest aastast ja arvatakse 349.100 tonni peale.

Talvnisu saak on on 20,5 tsentn. 1 hektaarilt, suvinisu — 18,1 tsentn. hektaarilt.

Lina kogusaak on keskmisest suurem.

Ka kartulisaak on üle keskmise.

Kaunase linna laenu küsimus. 28. sept. oli seimise arutusel Kaunase linna laenu küsimus. Vastasid siseminister Pozéla ja rahaminister Rimka. Viimased tähendasid muu seas järgmist: „Ullen ja Co esitajad Pariisis pakuvad laenuks \$ 1.200.000.—, millest makstakse välja ainult \$ 1.020.000.—, kuid protsendid arvatakse \$ 1.200.000.— pealt. Laen oleks 21 aasta peale, amortis. à 2%. Lepingu 1. paragraaf näeb ette \$ 12.000.— maksmist laenu korraldajatele agentidele. Tegelikult saaks linn ainult 71,5 ehk 72%. Üldiselt tuleks maksa selle laenu pealt 14,5%. Need on kaunis rasked tingimused, kuid linnal oleks võimalik siiski neid täita. Selle laenuga saaks vähemalt Kaunase kesklinnas ehitada kanalisatsiooni ja veevärgi, millest linnal oleks aastas Lit. 1.450.000.— sissetulekut; kui arvata, et 10% jääb sisse nõudmata, siis jääb ikkagi üle Lit. 1.306.000.— Arvates sellel maha remondi- ja administratsioonikulud: veevärgi — Lit. 52.000 ja kanalisatsiooni — Lit. 116.000.—, jääks järele ikka puhaskasu Lit. 1.037.000.—

Laenu kustutamise ühes protsentidega läheks aastas linnal maksma Lit. 1.020.000.— Tähendab, linnal on puhas ülejääk Lit. 17.000.— aastas.

Praegusel korral ei saa valitsuski muretseda linnale parematel tingimustel laenu.

Ullen ja Co nõuab valitsuse garantiid, kuid seimi nõusolekuta ei saa valitsus seda laenu garanteerida.“

Laenuküsimus on antud arutamiseks vastavasse seimi komisjoni.

Lühemaid teateid välismailt.

Eesti kartuli ekspordi võimalustest Rootsi.

Eesti ärilistes ringkondades on viimasel ajal olnud eriti elavaid järelepärimisi kartuli ekspordi kohta Rootsi, kuna Eesti kartulisaak tänava hea ja ekspordiks eriti kõlbuline.

Kartulisaagi ja hindade kohta Rootsis on esialgu vara midagi öelda, kuna Rootsis saak veel realiseerimata. Kuid olemasolevate andmete järele võib oletada, et erilist tarvidust välismaalt sisseveoks Rootsil tänava ei ole. Rootsi praegune engros-hind on 5—5½ öre pro kg. (see hind, mis talupojad saavad kohtadel ja millega tuleks arvestada ka Eesti sissevedajatel). Milliseks hinnad kujunevad hiljem, on vara ennustada, kuid kaubanduslikkudes ringkondades arvatakse, et

nad ei lange. Daanis, nii palju kui teame, on tänava oodata halba kartulisaaki, seetõttu võiks sondeerida, missugused võimalused sinna välja-veoks. Rootsi kartuli importfirmad, kelle poole Eesti eksportöörid võiksid pöörduda, on järgmised:

1) Henr. Vikander (Skeppsbron 44, Stockholm), kes läinud aastal oli suuremaid Eesti kartuli ostjaid.

2) C. Anderssons Potatisaffär (Lilla Nygatan 13, Stockh.). Tänavu sisseveetud kartuli kvantumi ning nende päritolu kohta on raske saada andmeid, kuna seesuguseid andmeid Rootsi statistilised asutused avaldavad ainult aasta lõpul. Eraviisil nemad neid andmeid heameelega ei anna ja need on väga umbkaused. Ettekujutuse loomiseks kartuli impordist Eestist Rootsi läinud aastatel toome alljärgnevad arvud:

Auto-omanikud!

Kinnitage oma sõiduriistu
kui ka iseennast kõikide
— õnnetuste vastu —

Põhja Kinnitus Selts

Tallinnas, Suur Karja tän. nr. 20

võtab kinnitusi vastu:

autode murdumise, vigastuse,
tule, plahvatuse ja varguse
vastu,

auto-omanikkude vastutus-ko-
hustuste vastu,

võõra varanduse hävitamise
vastu.

Sõitjate kinnitamine,
shofferite kinnitamine ja
peale selle kõiksugu õnnetus-
juhtumuste kinnitused.

1923. a. on Eestist Rootsi veetud kartuleid 809.800 kg. 73.479 Rkr. väärt., 1924. a. (domineeriv) — 7.063.160 kg. 693.370 Rkr. väärt. ja 1925. a. — 9.189.500 kg. 962.861 Rkr. väärtuses.

Viimasel kahel aastal on Eesti kartuli ekspordis Rootsi olnud domineer.

Lihasaaduste turuhinnad on Rootsis langenud, mispärast viimase kuu jooksul liha väljavedu Eestist Rootsi paistab vähenevat.

Majandusliku kriisi tundemärke Lätis.

„Latvijas Sargs“ kirjutab: „Ei saa kõnelda riigi majanduse õitselepuhkemisest, kui näeme, et 1924. a. juhtus 21 pankrotti ls. 114.561. 1925. aastal registreeriti 50 pankrotti 848.394 lati võrra, aga käesoleva aasta esimesel poolel kasvas see summa kolmekordseks. Samuti suurenes ka protestitud vekslite arv. Protestitud vekslite nimikirjas leiame seesuguseid isikuid ja firmasid, kelle soliidisuse kohta pole vähemagi kahtlust. Täheandab, on olemas ebanormaalsed olud, et isegi suuremad ja soliidsemad kaubandus-tööstusettevõtted põevad kriisi. Majandusliku kriisi põhjustena nimetatakse sageli välisturu puudumist, Inglise sõetöölise streiki jne. Ometi pole see majanduslikkude raskuste peapõhjuseks. Töös-

tus ja tööta töölste arv Lätis on niivõrra väike, et see ei või riigi majandusele jätta sellist mõju, nagu näit. Inglismaal, kus tööta töölste armee ulatub mitme miljonini. Meie nurjamineku põhjused peituvad meie enese vale majanduspoliitikas. Töösturite ja kaupmeeste ringkonnad märkisid juba ammu, et Läti krediidipoliitika pole õige. Riigikassa peab oma käes hügla valuuta ja kullatagavara ning ei lase teda liikvele. Teine eksisamm on, et riik tahab laenude pealt saada kasu. See põhimõte teeb krediidi kuulmata kaliks, nõnda et isegi kõige ausamad ja soliidsemad ärimehed ei suuda tasuda kõrgeid protsente riigile.“

Leedus põllumajanduskoda avatud.

23. septembril avati põllutööstusministeeriumis Leedu põllumajanduskoda. Avamisest võtsid osa peaminister Sleževičius ja põllutööstusminister Krikščiunas.

Kaubahindade tõus Leedus.

Leedu statistika keskbüroo andmetel on kõikide kaupade hinnad augustis tõusnud 0,5% võrra.

Uued jäälaevad Baltimere sadamate vahel käima.

Laevaäri Ernst Russ Hamburis, kes juba 1920. aastast peale Eesti vahel järjekindlat laevaühendust peab, on käesoleva aasta algul asunud 4 uue 2500-tonnilise laeva ehitamisele. 2 laeva ehitamine on ülesandeks tehtud Flensburgi laevaehituse aktsiaseltsile ja 2 laeva ehitatakse a.-s. „Neptuni“ juures Rostockis. Laevad varustatakse eriliselt tugevate masinatega, mis laevadele kestvalt 10-sõlmelise kiiruse kindlustavad ja tarbekorral, näiteks jääs, veel mõned sajad hobusejõudu juure lisada ja kiirust suurendada võimaldavad. Laevade ehitusel nähakse ette eriline tugevus jääs sõitmiseks, mis Saksa Lloyd'i E-klassi tugevusest üle ulatub. Et laevadel oleks võimalus ka kõige raskemates jääoludes jäämurdjatele järgida, on laevade ninatäävid ette nähtud eriti tugevad ja moodsate jäämurdjate eeskujul tahapoole kõverdunud, mis võimaldab jääd ülevalt rõhudes purustada. Samuti on laevadel jäätääviga ristleja ahater, mis võimaldab jääs istudes anda ka tagumise käigu, ilma et oleks karta laeva kere, tüüri ja kruvi vigastamist.

Arusaadavalt varustatakse need moodsad laevad ka uuemate raadioaparatuuridega kui ka veealuste signaalsisseseadetega.

Juhtideks on välja otsitud kaptenid, kes juba

aastakümneid Baltimere põhjapoolsetes vetes talvsoitused teinud ja jääoludega seal hästi tuttavad.

Uutest laevadest on Flensburgi tehased 2 juba laevaärile sõiduvalmis edasi annud. A.-l. „Ilse L. M. Russ“ on juba kaks sõitu Leningradi teinud, kuna a.-l. „Tilly L. M. Russ“ praegu viibib oma esimesel reisil Hamburgist Põhja-Soome. Rostockis a.-s. „Neptuni“ juures ehitatud a.-l. „Helga L. M. Russ“ tegi 5. oktoobril proovisõidu ja on Hamburgis laadimisel. Neljas uus a.-l. „Anita L. M. Russ“ antakse laevaärile edasi novembrikuul, mis samuti määratakse talvsoitude tegemiseks Baltimere põhjapoolsete sadamate vahel.

Teised 19 sama laevaäri laeva, millest 11 ehitatud peale 1920. aasta, on pea kõik jääsoitude jaoks tugevaks tehtud ja nikkelteras kruvidega varustatud, nii et nad ka kõige tugevamas ajujääs vastu pidada suudavad.

Heaks näiteks selle laevatuubi merekindlusest on a.-l. „Johannes C. Russ“ reis Leningradi detsembris 1925. ja märtsi algul 1926. a. Kuna laeval jäässe kinnikülmamisel puudus jäämurdjate abi, võidi a.-l. „Johannes C. Russ“ ühes 15 teise aurulaevaga, alles märtsikuu algul vabasse vette konvoeerida; sellejuures võis a.-l. „Johannes C. Russ“ oma reisi ilma ühegi vigastuseta jätkata, kuna teised laevad jääs vähemaid või suuremaid vigastusi olid saanud.

Oma kaubalaevastiku suurendamine 4 uue ja tugeva laeva võrra võimaldab Ernst Russi laevaäri ühendusepidamist Baltimere põhjapoolsete sadamate vahel tunduvalt tihendada ja edasi arendada.

Laevaäri Ernst Russi esitajaks Tallinnas on firma A. J. Trankmann ja Ko.

Kiri toimetusele.

V. a.

„Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ toimetusele.

Palume „Kaubandus-tööstuskoja Teatajas“ järgmist avaldada: „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ nr. 13. mahutatud artiklis „Arvustavaid märkusi VII üleriikliku töösturite kongressi kohta“ on muu seas tähendatud, „et hr. Lavitzky ei ole meie teada koguni tööstustunnistusi lunastanud, nii et tal vist kaunis raske oli mõnd töösturitegruppi või organisatsiooni esitada.“

Tõe jaluleseadmiseks ning toetades endiste Tallinna Kanuti ja Toompea-gildide väljaõppinud meistrite ühingu peakoosoleku otsusele 28. sept. 1926. a. teatame, et hr. Lavitzky on kauemat aega meie ühingu esimees, et hr. Lavitzky on ameti poolest kingseppmeister, töötab iseseisvalt Tallinnas, Pikk t. nr. 49, järelikult kuulub hr. Lavitzky

töösturite hulka ja hr. Lavitzky delegeriti VII üleriiklikule töösturite kongressile meie ühingu poolt.

Tallinnas, 16. oktoobril 1926. a.

Tallinna end. St. Kanuti ja Toom-gildide väljaõppinud käsitööstuse meistrite ühingu.

Esimehe eest (allkiri).

Sekretär (allkiri).

Toimetuse järeleõna. Eelseisev kiri ei too aga tõendusi selle kohta, et hr. Lavitzky tööstustunnistusi oleks lunastanud. Kas aga meistrit, kes pole lunastanud tööstustunnistusi, saab lugeda töösturiks, see jäigu lugeja otsustada. —

Turgude ülevaade.

P u u v i l l : Puuvillaturg 1926/27 hooaja algul püsis hooga hinnalanguse tähe all, millist ammu pole nähtud. Selle põhjuseks olid Ameerika Ühisriikide põllumajandusametkonna viimased teated lõikuse kohta. Lokokauba hinnad läksid selle tagajärjel 140 punkti võrra alla ühe 88-päeva jooksul. 22. septembril noteeriti 16,45 cts, 23. septembril aga juba 15,05 cts.

Ollakse arvamisel, et Ameerika põllumajandusamet sihilikult on vähendanud lõikuse teateid, et istanduste omanikele anda võimalust oma saadused kõrgemate hindadega müüa maha. Ja kui see sündinud, siis alles tuli ametkond lõpulikkude andmetega avalikkuse ette, mis arusaadavalt kutsus esile suure hindade languse.

S u h k u r : Septembrikuus valitses suhkruturul vahetpidamata tõusutendents. New-York oli toonijandjaks suhkru hindade liikumises, kuna Londoni turg vaid vähehaaval andis järele hindade tõusule. Hindade tõusu on põhjustanud produtsseerimise vähendamine asumaades (Jaava, Austraalia, Mauritius, Havaï, Louisiana), samuti ühendatud riikideski ja Euroopas (Prantsusmaa, Tšehhoslovakkia, Belgia). Samuti on hindade tõusule mõjunud kaasa Ameerika prahtide kallinemine Inglise sõestreigi tagajärjel.

T u b a k a s : Vaikuse järele, mis valitses tubakaturul augustikuus, oli septembris juba märgata stügise elavuse algust. Nõudmine keskmiste ja odavamate tubakate järele on elavam, kuna tarvitajad nähtavasti lähevad üle odavamatele sortidele. Idamaade tubakatest püsivad hinnas eriti Bulgaaria ja Makedoonia tubakad.

K i v i s ü s i : Sõeturul pole suuremaid muudatusi. Saksamaal on kaevanduste päevaproduktsioon vähenenud mõnetuhande tonni võrra. Prantsusmaal on nõudmine kõigi sortide järgi elav; Inglismaale oodatakse suurte partiide päralejõudmist

Eesti Kindlustuse Selts

(end. nim. Eesti Vastast. Tulekinnituse Selts)

asutatud 1907. a.

Valitsus: Tartus, Suurturg nr. 10, omas majas. Telefon 1-72.

O s a k o n n a d:

Tallinnas,
Jaani t. 11, tel. 22-47.

Viljandis,
Lossi t. 22, tel. 1-57.

Pärnus,
Rüütli t. 28, tel. 1-75.

Kuresaares,
Raekojas.

Valgas,
Sõde s., tel. 36.

Võrus,
Aleksandri t. 34.

Petseris,
Võru t. 5, tel. 73.

Rakveres,
Lai t. 17, tel. 1-10.

Agentuurid teistes kodumaa linnades ja rahvarikkamates maakohtades.

**Tule-kindlustus. Klaasi-kindlustus. Murdvarguse vastu
kindlustus. Elu-kindlustus. Koduloomade kindlustus.**

Vastuvõetud riisikote eest vastutus seltsi oma kapitalide ja riisikote teiste seltside vahel jagamiseга kindlustatud. — Kõik kindlustus-võljad on seltsi liikmed ja ühtlasi seltsi varanduse ja kapitalide kaasomanikud.

Odavad preemiad, kindel vastutus.

Aktsiaid, osatähti, obligatsioone

j. n. e.

trükib kunstimaitseliselt,
kaitsevõrkudega varus-
tatult ning eripaberil

Riigi trükikoda

Tallinn, Niine tän. 11.

Tel.: 12-47, 28-67, 29-48.

kontinendilt ja Ameerikast. Wales'i sütt müüakse 50—52/6 s tonnist koduseks tarvitamiseks.

Rauaturg: Saksamaal kestab elavus rauaturul edasi, kuna Prantsusmaal rauaturu seisukord on vähem soodus. Inglismaal kestab toorraua puudusel hinnatõus mõnedelt sortidelt edasi. Cleveland nr. III noteeriti 112/6 s. tonni pealt.

Teravili: Saksamaal ilmutavad rukkiahinnad väikest paranemist 212—215 Rmk. pealt 214—219 Rmk. peale, kuna aga nisuhinnad lõdvenevad. Ameerika teraviljaturul püsivad hinnad endisel kõrgusel. Chicago noteerimine oli oktoobri keskel nisu 139,0 ets bushelist.

Londoni karjasaadusteturg: Vahese nõudmise tõttu on vöihinnad langenud — Daani või 2 sh ja Eesti ning Uue-Merimaa või 8—10 sh. võrra tsentnerilt. Turu halva seisukorra põhjuseks peetakse endiselt edasikestvat sisetöölise streiki ja suuri tagavarasid külmetusmajades.

Pekoni hinnad on samadel põhjustel 4—6 sh. võrra tsentnerilt langenud.

Munade hinnad seevastu on kõigi sortide pealt pisut paranenud.

Puuturg: Septembrikuus tundus puuturul kergelt elavust mõnede erisortide alal, ilma et see hindade seisukorda oluliselt oleks muutnud. Nõudmine seedripuu järgi on püsinud mõõdukates piirides, ainult heal ja tugeval kaubal on minekut. Põhja-Ameerika tarbepuuturul on seisukord muutusetu. Nõutakse ainult odavamaid Aafrika maha-ooni sorte.

Laevade liikumine Tallinna sadamas

10—25. oktoobri.

Klaaritud sisse üldse 97 auru- ja mootorlaeva; nendest:

Eesti lipu all 55 aurikut		ja mootorlaeva	
Saksa	"	13	"
Soome	"	14	"
Daani	"	4	"
Rootsi	"	6	"
Inglise	"	2	"
Norra	"	2	"
Belgia	"	1	"

Laevad töid mitmesugust kaupa ja reisijaid. — Sama aja jooksul klaariti sadamast välja mitmesuguse kauba ja reisijatega 94 laeva. —

Äriettevõtete koosolekuid.

2. novembril:

A.-S. Vennad Abramsohn ja Ko Tallinnas, peakoosolek kell 5 p. l. seltsi ruumes, Viru tän. 5.

A.-S. „Woodmen Northern Trading Co, Ltd“ korriline peakoosolek kell 12 päeval, Imanta tän. 17—2.

Eesti o.-ü. „Angest“ esimene erakorraline peakoosolek kell 11 homm., Raua tän. 17.

3. novembril:

A.-S. „Dvigateli“ juhatus erakorraline peakoosolek kell 6 õhtul, S. Roosikrantsi t. 21—2.

8. novembril:

A.-S. Jørgen Raaschou ja Ko. erakorraline peakoosolek kell 4 p. l., Viru tän. 9.

Toiduainete-turg.

1926. a.

London.

26. X.

Nisu, kaal — 496 Englise naela	
Northern Manitoba	£ 61/—
Hard Winter	60/—
Rosario Santa	"
Jahu, kaal — 280 Ingl. naela.	
Manitoba	47/6
Austraalia	44/—
Kansas	44/—
Odrad	
Kanada Nr. 3, kaal — 370 Engl. naela	—
Kalifornia, kaal — 424 Engl. naela	35/9
Kaerad, kaal — 320 Englise naela	
La Plata	28/—
Kanada Nr. 2	—
16. X. Linad, cif.	
Riga Z. K.	38/0
Pärnu H. D.	58/0
Slanetz U/A Medium	67/0

Bacon, kaal — 112 Englise naela	£	
Iiri	"	110/— — 121/—
Daani	"	101/— — 108/—
Kanada	"	92/— — 102/—
Ameerika	"	—
Munad, kaal — 120 Ingl. naela		
Inglise	"	17/— — 24/6
Iiri	"	17/— — 19/—
Või, kaal — 112 Englise naela		
Hollandi	"	164/— — 166/—
Daani	"	172/— — 176/—
Uus-Meremaa	"	130/— — 170/—
Austraalia	"	120/— — 166/—
Argentiina	"	130/— — 154/—
7. X. Eesti või		
Läti	"	— — —
" I sort	"	— — —
" II "	"	— — —

Hamburg.

26. X. Nisu
 Sisemaa, tonni eest . . . Rmk. 272 — 282
 Manitoba, cif. 100 kgr. eest Fl. 17.—
 Hard Winter, cif 100 kgr. eest ” 16.60
 Ameerika jahu, cif 100 kgr. eest \$ 8½—9½

26. X. Suhkur
 C. S. R. Feinkorn, 50 kgr. eest loco £ —
 Saksa „Eksport“, 50 kgr. eest termiin ” 15/3
 Jaava ” —
 American Fine Granulated, 50 kgr. eest —

Rukis
 Sisemaa, tonni eest . . . Rmk. 234 — 238
 Western II, cif 100 kgr. eest Fl. 12.85

Riis
 Burmah II, 50 kgr. eest . . . , 16/—

Kaerad
 Sisemaa, tonni eest . . . Rmk. 194 — 200

Rasv
 Purelard American, 100 kgr. eest \$ 36¼
 Steamlard . . . 100 kgr. ” 35/—

Odrad, talve,
 Sisemaa, tonni eest . . . ” —

21. X. Või, Berliini en gros hinnad,
 tsentneri eest sisemaa I sort Mrk. 163. — — —
 ” ” ” II ” ” 134. — — —
 ” ” ” III ” ” 113. — — —
 Eesti vôi ” 167 — 168.—

Odrad, suve,
 Sisemaa, tonni eest . . . ” —

Välisbörsid.

	L O N D O N										
	14. X	15. X	16. X	18. X	19. X	20. X	21. X	22. X	23. X	25. X	26. X.
Frank . . .	170.—	168.56	1687/8	167.50	165.93	161.25	160.12	162.50	160.7/8	159.1/2	158.12
Dollar . . .	4.8528	4.8540	4.85 ^{13/32}	4.85¼	4.85	4.84 ^{19/16}	4.8484	4.8467	4.84 ^{19/16}	4.8471	4.8468
Rootsi kroon	18.15	18.15	18.14½	18.14	18.14 ^{3/4}	18.13	18.13 ^{3/4}	18.14	18.13½	18.14½	18.14 ^{3/4}
Daani kroon	18.23	18.24	18.24	18.24	18.23½	18.23½	18.23	18.23	18.22	18.23	18.24
Norra kroon	20.36	20.27	20.22½	19.86	19.85	19.58½	19.48	19.39	19.38	10.50	19.35
Saksa mark	20.38	20.38¼	20.38	20.38	20.37	20.37	20.37¾	20.38	20.38½	20.38½	20.38½
Soome mark	192.78	192.75	192.75	192.78	192.68	192.75	192.68	192.75	192.67½	192.68	192.45
Floriin. . .	12.1312	12.13½	12.13¼	12.1287	12.1262	12.12¼	12.1250	12.1237	12.12 ^{3/8}	12.1225	12.12¼
Liir. . . .	120.00	119.25	118.9/8	116.37	114.62	113.—	110.75	112.—	111.1/8	107.87	108.87
Helveetsia fr.	25.11	25.11	25.11½	25.11	25.11	25.12	25.13	25.13	25.1/8	25.12	25.13
Tshehosl. kr.	163.75	163.81	163.75	163.81	163.75	163.75	163.62	163.75	163.5/8	163.62	163.62
Belgia frank	172.00	173.62	178¼	173.25	172.00	170 ^{5/8}	171.62	172.62	172.50	174.12	
Austria kr. .	34.40	34.40	34.39½	34.40	34.37	34.37½	34.35	34.37	34.37½	34.38½	34.37
Poola slot .	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	42.50	44.00	44.00
Pengo . . .	347.700	347.700	347.700	347.700	347.700	347.700	347.700	347.700	347.700	347.700	347.624
Latt	25.19	25.19	25.19	25.19	25.19	25.17	25.17	25.17	25.17	25.18	25.18
Litt	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.37	49.37	49.50	49.50	49.50	49.50
Tshervonets.	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	941.50	941.00	941.00	941.00	941.00
Kuld p/unts.	84/11½	84/11½	84/11¼	84/11½	84/11¼	84/11½	84/11½	84/11½	84/11½	84/11½	84/11¼
Höbe p/unts	2/1 ^{13/16}	2/1 1/8	2/1	2/ 3/16	2/ 5/16	2/ 1/8	2/ 7/8	2/ 3/8	2/ 3/8	2/ 9/16	2/ 13/16
Plaat. p/unts	—	—	420/430/	410/-	—	—	—	—	410/-	—	—

	B E R L I N										
	14. X	15. X	16. X	18. X	19. X	20. X	21. X	22. X	23. X	25. X	26. X
Naelsterling.	20.38	20.383	20.385	20.38	20.38	20.367	20.37	20.377	20.383	20.36	20.392
Frank . . .	12.03	12.11	12.10	12.10½	12.10½	12.445	12.795	12.56	12.68	12.86	13.09
Dollar . . .	4.20	4.20	4.20	4.20	4.20	4.20	4.203	4.203	4.203	4.2055	4.207
Rootsi kroon	112.30	112.28	112.28	112.30	112.30	112.35	112.35	112.32	112.32	112.33	112.35
Daani kroon	111.71	111.71	111.83	111.83	111.83	111.80	111.85	111.82	111.84	111.85	111.86
Norra kroon	100.—	101.10	100.80	101.18	101.18	103.28	104.50	105.27	105.25	104.10	105.10
Soome mark	10.57	10.57	10.568	10.568	10.568	10.565	10.567	10.567	10.567	10.58	10.582
Floriin. . .	168.02	168.01	167.99	168.02	168.02	168.05	168.07	168.11	168.12	168.16	168.27
Liir. . . .	16.98	17.04	17.28	17.25	17.25	18.00	18.53	18.21	18.30	18.83	19.18
Helveetsia fr.	81.04	81.15	81.15	81.15	81.15	81.11	81.12	81.04	81.10	81.12	81.09
Tshehosl. kr.	12.433	12.14	12.442	12.442	12.442	12.442	12.448	12.445	12.452	12.435	12.46
Belgia frank	11.92	11.82	11.79	11.71	11.71	11.96	11.95	11.79	11.91	11.70	11.72

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritava kaupade nimekiri ja hinnad (en gros).

Jahud: nisu, pehme, kõrgem s., Ameerika ja Inglise pd.	850—905	Tangud soja	pd.	325
" sõre, kõrgem sort		Jahu, päevalille	"	250—260
" Ameerikaja Inglise	890—910	Segajõutoit I s.	"	2 0—260
"J. Puhk ja Pojad" rukkijahu .	320—3.0	" II s.	"	220—230
" püül	420—460	Nisukliid	"	190
"J. Puhk ja Pojad" suurveski		Puuvillane riie, Bjas	arss.	41,50—51,50
saadused. Hinnad arvatud 50		" Mitkal	"	31,50—38,50
klg. eest ühes valge puuvil-		Lina, Liivi R.	pd.	1350
lase kotiga:		" Petseri	"	1450—1500
Püüljahu:		" Võru	"	1450—1500
Rukkijahu:		" Tartu	"	1400
Rukkijahu patent (à 50 kg.) puud mk.	560	" masinapuhastus T. F.	"	—
" harilik (à 4 pd.) "	465	Linaseemne õli 87½/200 basis	"	260—280
"Eesti Parem" saiajahu à 50 kg.	905	Linaseemned külvi	"	300—320
"Kalev" " " " "	865	Takud, Codilla, I	"	—
"Taara" " " " "	815	Kanep II sort	"	750
"Kungla" " " " "	730	" III " " " " " " " " " " " "	"	450
"Sampo" " " " "	950	Kivitsüsi, auru, Yorkshire, 2k. pest.	"	92—95
Manna	—	" " Newcastle	"	88—90
Jahu: nisu, pehme — sõre	685—910	" " sepa	"	95—100
A/S. Rotermanni tehaste jahud:		Koks, valu	"	90—95
Rukkijahud	325—335	" gaasi	"	—
" püül	450—470	Põlevkivi, I sort a	"	10
" nisu, pehme — sõre	685—915	" " I " b	"	9
Nisu, Eesti	490—500	" " II " " " " " " " " " "	"	7,50
Rukis, Eesti	300—305	" " III " " " " " " " " " "	"	5
Kaerad, toidu,	245—250	" Fenolaat	"	200
Odrad, õlle,	290—295	" Gudroon	"	250
Odrad, toidu	270—275	" pigi	"	190
Herned, rohelised, Eesti	500—510	Raud, sordi	"	235—245
" Hollandi	610—620	" vits	"	340—520
Riis, Burma II.	675—680	" plekk	"	370—510
Kartulid, eksport	52—55	" plekk, tsingitud	"	690—770
Kartulitärklis „Superieur“	600	Raudtalad	"	250—270
Piin, pudelites	17	Teras, vedru	"	480—510
" lahtine	17	" tõõristade	"	1200—1400
Või, melerei, eksport, I sort	3920—4080	" talla	"	295—300
Margarin, välismaa	1960—2240	Malm	"	170—180
Kaseiin, Eesti	1250—1350	Inglitina	"	10.800—11.000
Juust „Schweitsi“, kodumaa	2700—2900	Seatina	"	1250—1300
Munad, eksport I s (kast 1440 tk.)	14.400	Vaskplekk, punane	"	3500—3600
" " II s. (" 1440 tk.)	12.960	" " valge	"	3200—3400
Kakao, Hollandi	2000—2400	Tsink-plekk	"	1800—2200
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	1800	Masinaõli, Vene, Nobel	"	480—530
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	1400—1600	" " Poola	"	480—560
Kohv, Rio, Santos	5000—5200	" " Ameerika	"	570—640
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	5300—7400	" " mootor	"	700—760
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tseilon	9000—9800	" " auto	"	950
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	8000—9000	Linaseemneõli	"	1430—1470
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	4800—5600	Värnitis	"	1460—1500
Suhkur, peenike, valge, Saksam.	685—690	Tsilindriõli, Vene	"	625—950
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	700—705	" " Poola	"	490—650
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	685—690	" " Ameerika haril. aur. 280 ^o	"	570—590
Suhkur, peenike, valge, Poola	625	" " " " " " " " " " " " " " " " " "	"	995—975
Siirup, kartuli, 42%	600	Põlevkiviõli	"	180—210
Glükoos	—	Nafta, Vene	"	210—235
Sool, lahtine, Vene	56	" " Poola	"	195—215
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	56	" " Ameerika	"	190—210
Heeringad Yarmouth, Matties	3900—4100	Petrooleum, Vene, sisternid ja	"	240—250
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	4200—4400	vaadid	"	255—270
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	4500—4600	" " Poola, sist. ja vaadid	"	245—255
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	4800—5000	" " Am., sistern. ja vaadid	"	545—585
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	2500	Bensin, Vene	"	515—600
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	2000—2900	" " Poola	"	560—600
Liha, sea, I sort	1600—1800	" " Ameerika	"	195
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	800—1040	Pesuosoda, välismaa	"	170—175
Õlikoogid, linaseemne	230—240	" " kodumaa	"	500—540
" " " " " " " " " " " " " " " " " "	240	Seepikivi 72%,	"	

Varvid, nigrosiin, vees sulav, välism. pd.	9200
" tsinkvalge, välism.	1500—1650
" tinavalge, "	1590—1620
" ooker, "	360—470
Väetisained, salpeeter, Norra	tünn 1980
" Tshiili	pd. 415—420
" superfosfaat 18—20 ⁰ / ₀	kott 625—650
" thomasjahu 15—16 ⁰ / ₀	" 600
" kaalisool 30 ⁰ / ₀ ,	" 740—765
" 40 ⁰ / ₀	" 940—965
" kaniit 12 ⁰ / ₀ ,	pd. 49
Väüvelhapuammoniaak	kott 2065
Lubjalämmastik	" 1850
Vosvoriit, Eesti 6 ⁰ / ₀	" —
Eesti rikast. vosvoriit 28—30 ⁰ / ₀	" 500
Paber, rotatsiooni	pd. 440
Tsement, Portland, Port-Kunda	tünn 875—925
ptütt 10 pd. 10 nl.	" 875—925
Tsement, Aseri	" —
Kriit, toores	pd. 118—120
" pestud	" 120
Asfalt	" 300—320
Kivitorv	" 350—400
Puutorv	" 48—50
Lubi	" 25
Kips, tükki	" 40
" jahvatatud	" 50—75
" krohvimise	" 6000
Telliskivid, I sort	tuhad 4000—4500
" A.-s. „Selikaat“	" 4250—4750
Tulitikud, orig. kast (5000 toosi)	" —
Nahk, talla, Eesti, kodumaa tooresnahast valmist. pd. I s.	pd. 5400—5600
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort	" 6000—6400
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort	" 5800—6200
Tooresnahk, väikesed ja suured	" —
Silikaat D/B/B	" —
Puumaterjalid, saetud	" —
Eesti Strd I, II ja III s. frko Tall.	" —
" IV s.	" —
" propsid; 7×7	" —
" liiprid	" —
Pöletispuud, seg. 20 kaski, k.-s.	" —

Prahid:

Lina	
Tallinn — Stettiin	tonn sh. 30/—
" — Gent	" —
" — Dundee	" —
" — Belfast	" —
Takud +	
Puumaterjalid D/B/B Standard	
Tallinn — London	" sh. 56/
" — E. C. C. P. (Inglise ida- ja läänerand)	" " 60—68/
" — Antwerpen	" " 45/
" — Southampton	" " 60/
" — Manchester	" " 70/
" — Amsterdam	" —
" — Dundee	" —
25 talve juuremaks.	
Segakaup	
Tallinn — Stettiin	tonn sh. 12—25/
" — London	" —
" — Stokholm	" Rkr. 12—25
Või	
Tallinn — Stettiin	tünn —
Kartulid	
Tallinn — Stokholm	tonn —

Tallinna börsi kursisedel.

		13. X	15. X	18. X	20. X	22. X	25. X	27. X
1 dollar	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	372	372	372	372	372	372	372
	M.	375	375	375	375	375	375	375
1 naelsterling	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1805	1806	1806	1804	1804	1803	1803
	M.	1820	1821	1821	1819	1819	1818	1818
100 Saksa riigimark	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	8850	8850	8850	8850	8850	8850	8850
	M.	8975	8975	8975	8975	8975	8975	8975
100 Soome marka	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	937	937	937	937	937	937	937
	M.	947	947	947	947	947	947	947
100 Rootsi krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	9975	9975	9975	9975	9975	9975	9975
	M.	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075
100 Daani krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	9925	9925	9925	9925	9925	9925	9925
	M.	10.025	10.025	10.025	10.025	10.025	10.025	10.025
100 Prantsuse franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1050	1060	1055	1075	1100	1115	1125
	M.	1125	1135	1130	1150	1175	1190	1200
100 Hollandi guldenit	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	14.900	14.900	14.900	14.900	14.900	14.900	14.900
	M.	15.100	15.100	15.100	15.100	15.100	15.100	15.100
100 latti	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	7150	7150	7150	7150	7150	7150	7150
	M.	7250	7250	7250	7250	7250	7250	7250
100 Tshehoslovakkia krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1105	1105	1105	1105	1105	1105	1105
	M.	1130	1130	1130	1130	1130	1130	1130
100 Helveetsia franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	7190	7190	7190	7190	7190	7190	7190
	M.	7290	7290	7290	7290	7290	7290	7290
100 Norra krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	8600	8850	8900	9100	9300	9275	9275
	M.	8900	9150	9200	9400	9600	9575	9575
100 Belgia franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1020	1025	1025	1035	1035	1015	1025
	M.	1095	1100	1100	1110	1110	1090	1100
100 Itaalia liiri	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1465	1495	1505	1575	1615	1625	1625
	M.	1540	1570	1580	1650	1690	1700	1700
100 Ungari krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15
	M.	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40
1 Austria shilling	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50
	M.	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00
1 tsheronets (tshekk)	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	189,50	189,50	189,50	189,50	189,50	189,50	189,50
	M.	192,50	192,50	192,50	192,50	192,50	192,50	192,50
1 Poola slot	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	38,00
	M.	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00	43,00
1 Eesti kroon	T.	100	100	100	100	100	100	—
	O.	—	—	—	—	—	—	—
	M.	—	—	—	—	—	—	—

*Parim valgus
Philips lampidega*

Väljaandja Kaubandus-tööstuskoda.

Vastutav toimetaja H. Anto.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühatsuse trüükoda, Pihk t. 2.